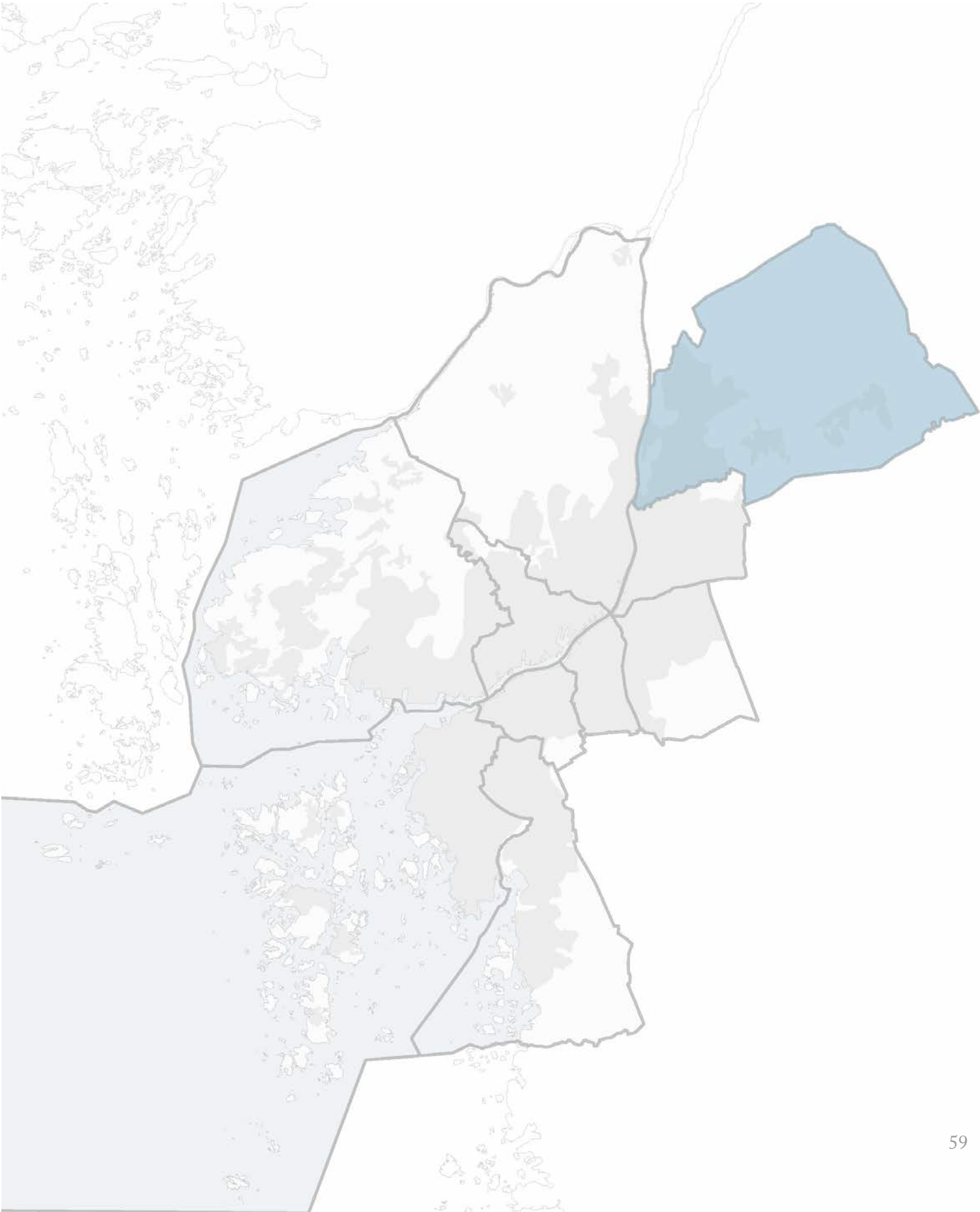

ANGERED

HJÄLLBO 68 HJÄLLBO, ERIKSBO, HAMMARKULLEN

ÖVERSIKTLIG STADSELSBESKRIVNING

Hjällbo, med områdena Hjällbo, Eriksbo och Hammarkullen, upptar den södra delen av Angered. Vättlefjäll och Lärjeåns dalgång utgör avgränsningar i norr och i sydväst. Landskapet är böljande med bergsområden och dalgångar som utgör naturliga inbördes gränser mellan olika områden. Här finns framför allt bostadsområden med flerbostadshus i en relativt stor skala.

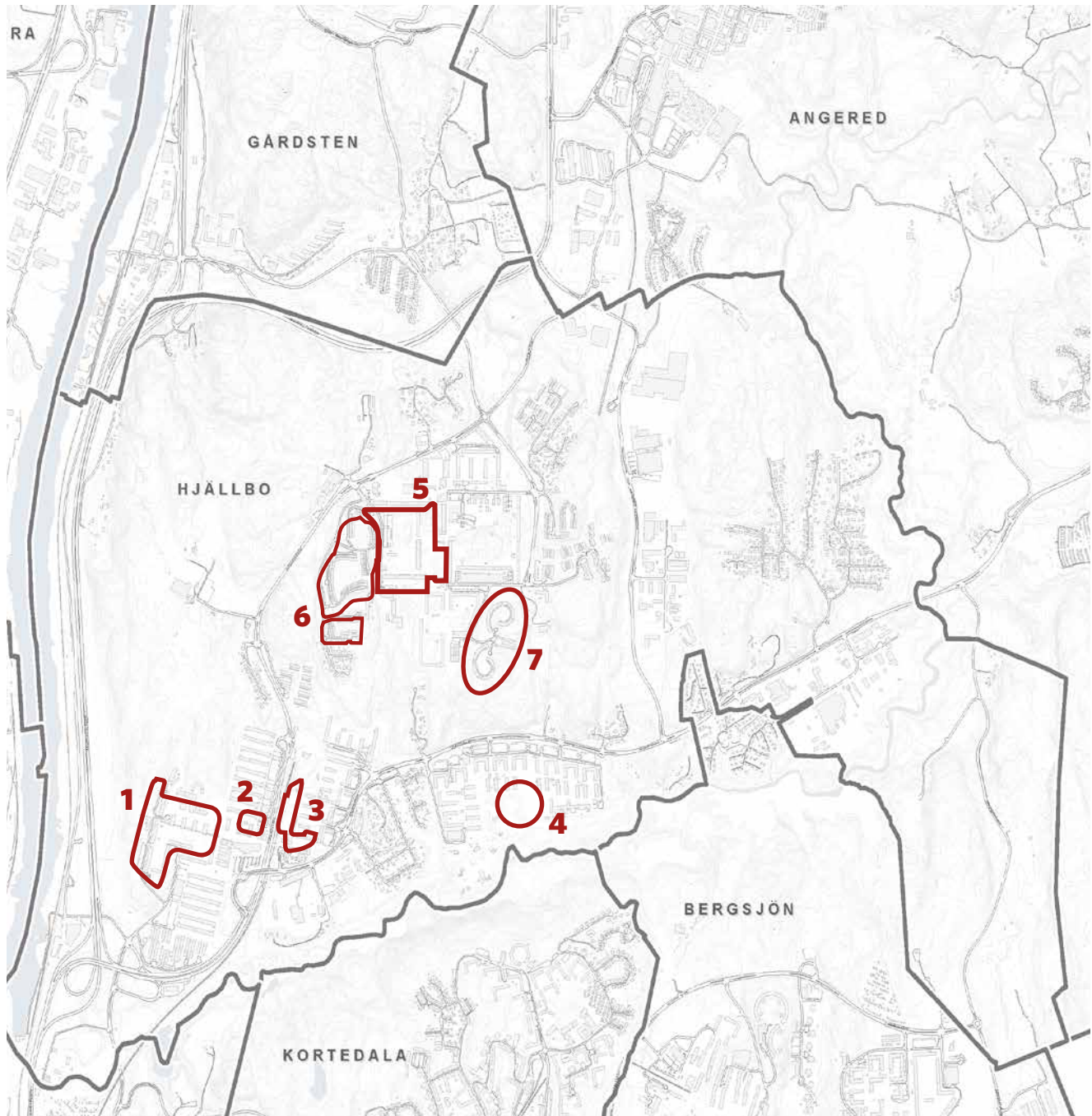
Hjällbo

Stadsdelsområdet Hjällbo är beläget öster och väster om spårvägen. Bebyggelsen i den centrala delen, Hjällbo centrum, utgörs av tre sexvåningshus, en butiksbyggnad och en kyrka med tillhörande församlingsexpedition. Denna centrala del omgärdas i sin tur av ett antal, tätt liggande, bostadsområden; tydligt avgränsade och trafikseparerade och med olika hustyper. Hjällbo centrum är dominerande till ytan

Flygvy över Hjällbo sett från norr. Foto: Göteborgs Stad

- Skolspåret 1
- Hjällbo kyrka 2
- Hjällboskolan 3
- Eriksbo parklek 4
- Bredfjällsgatan 5
- Västerslänt 6
- Sandeslättskroken 7

med sina över tusen lägenheter i parallellt placerade tre- till fyra vånings huslameller. I centrumets östra del, på andra sidan spårvägen, ligger en rad med bostadshus byggda ovanpå ett parkeringsdäck, varav några har byggts om till kontorslokaler.

Eriksbo

Eriksbo är ett avskilt och homogent utformat område i den östra delen av Hjällbo, med cirka tusen lägenheter i flerbostadshus.

Hammarkullen

Det som oftast förknippas med Hammarkullen är de höga skivhusen vid Bredfjällsgatan, Hammarkullens väg, Sandeslätt och Hammarkullevägen. Höghusen omger flera stora gårdar med Hammarkulletorget och spårvagnens trappuppgång som ett centrum. Centrumanläggningen dimensionerades med hänsyn till det samtida storcentrumet i Angered centrum och är därför relativt liten, men har en spårvagnshållplats

under mark, anpassad för en snabbspårväg som aldrig genomfördes. I norr och söder finns områden med lamellhus i tre våningar och runt omkring ligger mindre områden med friare placerade småhus. Hammarkullen är inte plansprängt och bostadsgårdarna har därför en varierad topografi.

I södra Hammarkullen finns exempel på figurativa stadsplaner; storskaliga geometriska former som är lätt avläsbara på håll. Det var vid uppförandet en ny typ av monumentalitet som blev vanlig på 1960-talet. Särskilt utmärker sig Sandeslättskroken och det intilliggande lamellhusområdet Sandeslätt med tre sammanhängande och vinklade lamellhus runt halvöppna bilfria gårdar och en storgård med böljande former i terrängen. Radhusområdena i Hammarkullen uppvisar en stor variation i stil, utformning och miljökvälité. Västerslänt är det arkitektoniskt sett mest originella av dessa.

Vy från Rannebergen över det böljande landskapet längs Lärjeån. Foto: Anna Reuter Metelius

EN HISTORISK TILLBAKABLICK

Historiskt bestod området av bergs- och jordbruksmark varav stora delar var öppen åker- och ängsmark. Kring Lärjeån låg flera byar och gårdar, med skriftligt belägg sedan medeltiden, troligen etablerades de så tidigt som under järnåldern.

Järnvägsspåren var en viktig del i den tidiga bebyggelseetableringen i området under modern tid. Till Hjällbo kunde man innan sekelskiftet ta sig till Lärje station via Bergslagsbanan som gick utmed Göta älv. Från sekelskiftet ända fram till 1967 kunde man åka med ånglok via lilla Västgötabanan. Runt 1920-talet fick Hjällbo en egen station.

På 1940-talet upprättades planer för egnahemsbebyggelse i Hjällbo och ett 80-tal villor tillkom under de följande femton åren. Trots att utbyggnaden av nordöstra Göteborg planerades redan 1962 skedde inkorporeringen av Angeredes kommun

först 1967. Hjällbo kom, med sitt läge närmast staden, först i kön för utbyggnaden. Det garanterades att spårvagnsförbindelsen med staden skulle hinna tas i bruk samtidigt som bostadsområdet blev klart.

Stadsplanen upprättades 1965 av ingenjören Enar A Werner och dåvarande stadsbyggnadsdirektören Koj Jonsson. Planeringsprincipen var bandstaden, ett pärlband av stationer med högre bebyggelse närmast stationen och allt glesare längre ut och sedan naturområden som skilde enklaverna åt.

Mellan 1966-70 uppfördes på cirka hundra hektar ungefär tretusen bostäder i Hjällbo, både i flerbostadshus och radhus.

De tre sexvåningshusen vid Hjällbo centrum, ritades av arkitektkontoret White, blev Bostadsbolagets första elementbyggen av den typ som sedan användes i Hammarkullen och Gårdsten.

Arkitekten John Snis ritade bostadsområdet Eriksbo som uppfördes av Göteborgs Bostadsföretag-stiftelse 1968.

Hammarkullen byggdes 1968-72 på en kuperad bergsplatå norr om Lärjeåns dalgång. Omkring tvåtusensjuhundra lägenheter uppfördes i flerbostadshus och småhus. Hammarkullen var ursprungligen tänkt att fungera som en självförsörjande stadsdel med bostäder, arbetsplatser och ett stort centrum med allehanda service och kontor. Utformningen av området bestämdes av byggtekniska förutsättningar och de rådande kuperade terrängförhållandena; en rätvinklig plan med långa raka höghus kring höjdpartierna. Avsiktligt byggdes de stora husen kring bevarade kullar som skulle ge utsikt över husen ut mot landskapet, gärna genom lägre partier

i huslängorna, vilket inte alltid genomfördes som arkitekterna tänkt det.

FÖRÄNDRAT, BEVARAT

Den övergripande strukturen, med principen om bilfria gårdar och trafikmatning, är bevarad. Under 1990-talet revs ett av de höga skivhusen vid Hammarkulletorget och ersattes av radhus där vissa fasadelement återanvändes. Bostadsområdena i såväl Hjällbo som Eriksbo har upprustats med en del fasadförändringar och satsningar på yttre miljön. Längs det centrala stråket i Hjällbo har nya butikslokaler tillförts.

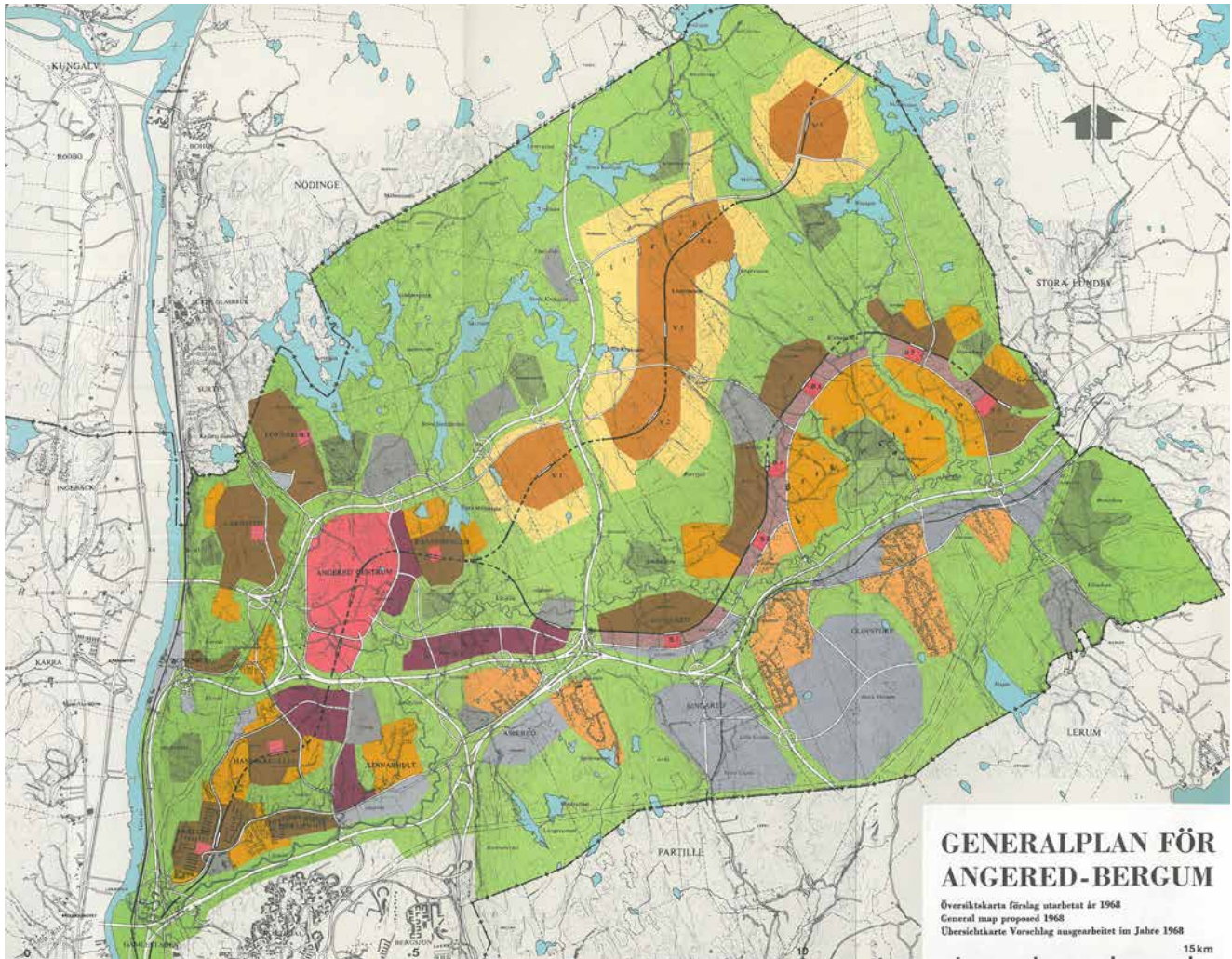
INGÅR I BEFINTLIGA PROGRAM

I bevarandeprogram, del I-II ingår ingen bebyggelse från den här berörda perioden.

Stor gård i Hammarkullen med en av flera skolbyggnader i området. Foto: Sanja Peter

 Centra huvudsakligen detaljhandel och service Centres mainly shops and service Zentren hauptsächlich Einzelhandel und Service Verksamheter huvudsakligen kontor Business activities mainly commercial Betriebe hauptsächlich Büros Verksamheter huvudsakligen industri Business activities mainly industrial Betriebe hauptsächlich Industrie Bostäder huvudsakligen storhus Housing mainly multi-family houses Wohnungen hauptsächlich Großhäuser Bostäder huvudsakligen småhus Housing mainly small houses Wohnungen hauptsächlich Kleinhäuser Bostäder och verksamheter huvudsakligen storhus, kontor och icke störande industri Housing and business activities mainly multi-family houses, offices and non-disturbing industries Wohnungen und Betriebe hauptsächlich Großhäuser, Büros und nicht störende Industrie Bebyggelse, senare utbyggnad mindre än 500 meters gångavstånd till stadsbanestation Buildings, erected later, less than 500-metres walking distance from city railway station Bebauung, späterer Ausbau weniger als 500 m Gehweg zur Stadtbahnhaltestelle Bebyggelse, senare utbyggnad mer än 500 meters gångavstånd till stadsbanestation Buildings, erected later, more than 500-metres walking distance from city railway station Bebauung, späterer Ausbau mehr als 500 m Gehweg zur Stadtbahnhaltestelle	 Befintlig småhusbebyggelse planförhållandena utredes Previously built small house area planning conditions being investigated Vorhandene Kleinhäuserbebauung Planverhältnisse in Untersuchung Reservområde Reserved area Reservegebiet Grönområde Green area Grünanlagen, Wald u. Wiesen Stadsgräns City limit Stadtgrenze Primärlid Primary road Straße 1. Ranges Sekundärlid Secondary road Straße 2. Ranges Stadsbana City railway Stadtbahn Järnväg Railway Eisenbahn

Förslag till översiktskarta för Angered-Bergum från 1968 ur 'Göteborg Bygger', 1971 års utgåva.

Skolspåret

Adress: Skolspåret
Fastighet: Hjällbo 6:8
Bebyggelse: Bostadsområde med femton byggnader; skivhus, lamellhus och punkthus, kring tre gårdar
Övrigt skydd: -

HISTORIK

Skolspåret uppfördes 1968-71 av Stiftelsen Samhällsbyggen enligt ritningar av arkitekt Arne Nygård. Genom ett nära samarbete mellan arkitekten och byggherren begränsades inte uppdraget till enbart ett rationaliserat bygge utan innehöll även stora delar arkitektonisk och konstnärlig gestaltning. Området, som innehöll sexhundra lägenheter, var före sin tid på flera sätt, bland annat genom för tiden ovanligt stora lägenhetsstorlekar, tillgänglighetsanpassning och ett nytänkande sophanteringssystem.

MOTIVERING

Skolspåret är ett ovanligt omsorgsfullt gestaltat bostadsområde från den aktuella epoken, som samtidigt uppvisar en tidstypisk struktur. Det arkitektoniska uttrycket är välbevarat med sin speciella detaljkänsla, konstnärliga utsmyckning samt fasadprofilering.

Skolspåret ingår i sammanställningen Moderna Monument.

BESKRIVNING, KARAKTÄR

Området är trafikseparerat med femton byggnader, skivhus, lamellhus och punkthus, grupperade kring tre gårdsrum ovanpå ett stort parkeringsdäck. Samtliga entréer är placerade mot gårdssidan.

Byggnadskonstruktionen utgörs av prefabricerade betongelement. Fasaderna är dekorerade med profileringar, nedsänkta cirkelformer i den formgjutna betongen med ballast av marmorkross. Hisstrummor på hustaken och nedgångar till garaget på marken är utformade som stående snäckor och klädda med plåt respektive profilerad betong. Från Hjällbo centrum leder ett gångstråk med skärmtak till området. Utefter gången finns ett antal betongskulpturer.

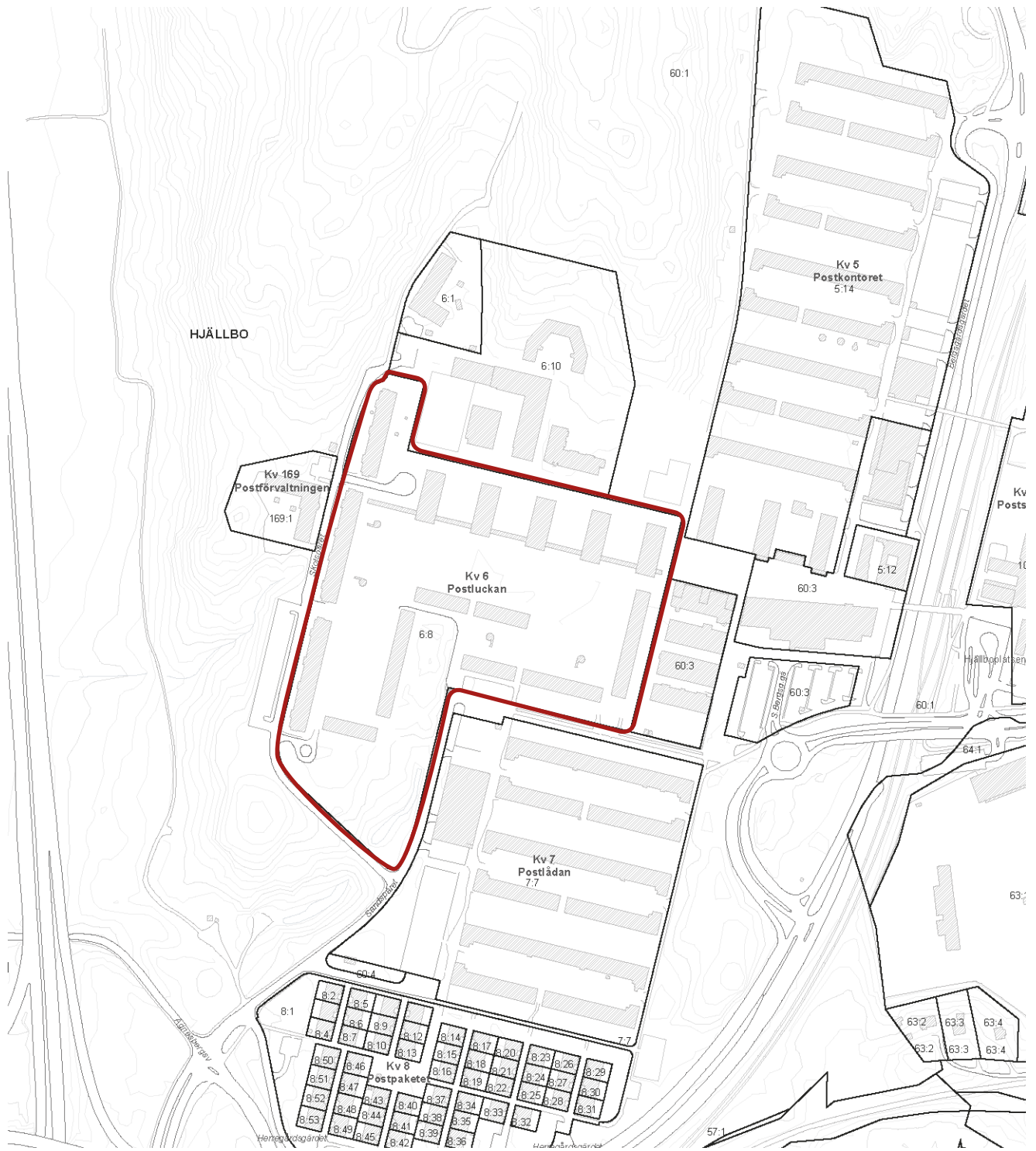
GENOMFÖRDA FÖRÄNDRINGAR

Skolspåret har genomgått vissa förändringar. Tidigt skedde ett byte av entrépartierna och en del konstnärlig utsmyckning försvann. Skärmtaket över gångstråket renoverades 1999 med bidrag för antikvarisk överkostnad. De ursprungliga teakfönstren byttes ut under 2000-talet.

Fasad mot gården. Balkongfronterna är dekorerade med cirkelformer formgjutna i betongen. Foto: Anna Reuter Metelius

Hjällbo kyrka

Adress: Hjällbo centrum
Fastighet: Hjällbo 5:12
Bebyggelse: Kyrka
Övrigt skydd: KML enligt särskilt beslut

Fick 1974 pris av stiftelsen Per och Alma Olssons fond.

HISTORIK

Kyrkan uppfördes för Svenska kyrkan 1973 efter ritning av arkitekten John Snis.

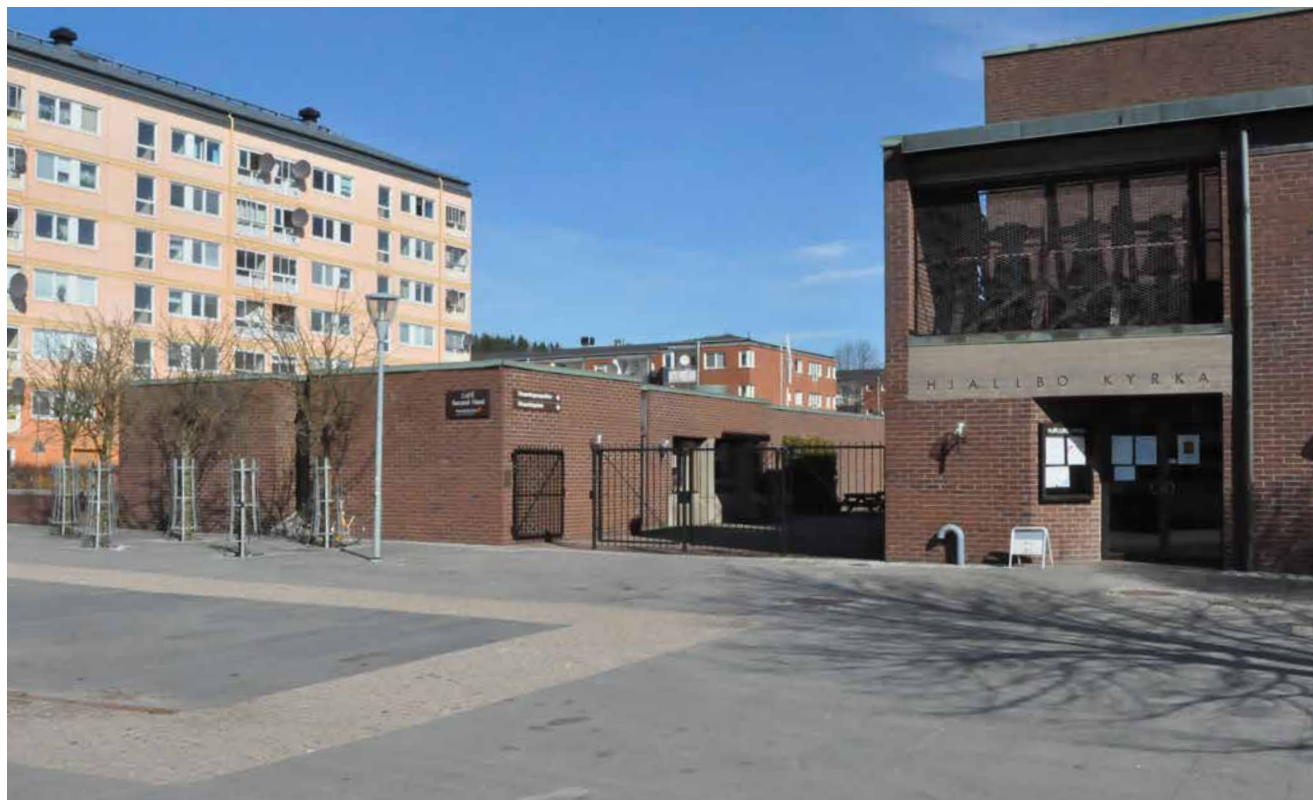
MOTIVERING

Hjällbo kyrka var, med sina kubiska byggnadsvolymer i mörkt, hårdbränt tegel, formmässigt unik i Angereds första utbyggnadsetapp, men är annars typisk för det intensiva kyrkobyggandet i 1960- och 70-talens svenska förorter.

Hjällbo kyrka har miljömässiga och arkitektoniska kvalitéer och en välbevarad interiör från 1970-talet. Den är med sina enkla volymer, valvformer och hårdbrända tegel mycket typisk för 1970-talets stora kyrkobyggnadsepok som gärna sökte sig tillbaka till historiska förebilder. Utformningen lyfter fram de traditionella materialens - främst teglets och koppars - egna egenskaper.

BESKRIVNING, KARAKTÄR

Hjällbo kyrka är uppförd i betong, brunt tegel, koppar och glas. Den är sluten och inåtvänd som ett medeltida kloster med passager och rum som avlöser varandra. En intressant detalj är att kyrkklockorna har placerats på ett ovanligt sätt i fasaden, så de blir synliga både utifrån och inifrån kyrkorummet. Avsaknaden av torn kan tolkas som att kyrkan inordnar sig och inte dominerar omgivningen.

Hjällbo kyrka saknar torn och inordnar sig därmed volymmässigt i omgivningen. Foto: Anette Lindgren

Hjällboskolan

Adress: Hjällboplatsen
Fastighet: Hjällbo 10:1
Bebyggelse: Skolanläggning med tre vinkelställda skolbyggnader och tillhörande skolgård
Övrigt skydd: -

HISTORIK

Hjällboskolan uppfördes i slutet av 60-talet för Göteborgs Bostadsföretag efter ritning av Johan Tuverts arkitektkontor, arkitekt Per-Rune Semrén. Den största av de tre skolbyggnaderna innehöll ämnesrum, samlingsal och bibliotek. I den södra byggnaden inrymdes ytterligare undervisningsrum samt kök och i den östra byggnaden gymnastiksal.

MOTIVERING

Hjällboskolan är en central och karaktärsgivande byggnad i bostadsområdet. Skolan är typisk för tiden på så sätt att den är byggd vid stråket mellan hem och centrum med en öppen skolgård och med

en ambition att ha även utåtriktade samlingslokaler. Skolaulan skulle exempelvis kunna dimensioneras och utrustas för teater eller andra evenemang kvällstid. Skolan är ett exempel på ”en skola mitt i byn”, med ett bibliotek som fungerar både som stadsdelsbibliotek och skolbibliotek.

BESKRIVNING, KARAKTÄR

Skolbyggnaden har en utpräglad betongfasad som artikuleras av lisener i form av vertikala betongbalkar som också utgör hörnkedjor i liv med fasaden. Dominerande i anläggningen är den fönstersättning som bland annat finns på den västra byggnaden, bestående av band med två alternerande fönstertyper.

På en gatstensbelagd plats finns en skulptur kallad ”Domarring” skapad av konstnären Lasse Petersson. Skulpturen består av blänkande metallformer arrangerade i ring och anspelar på den förhistoriska domarring som finns i närheten.

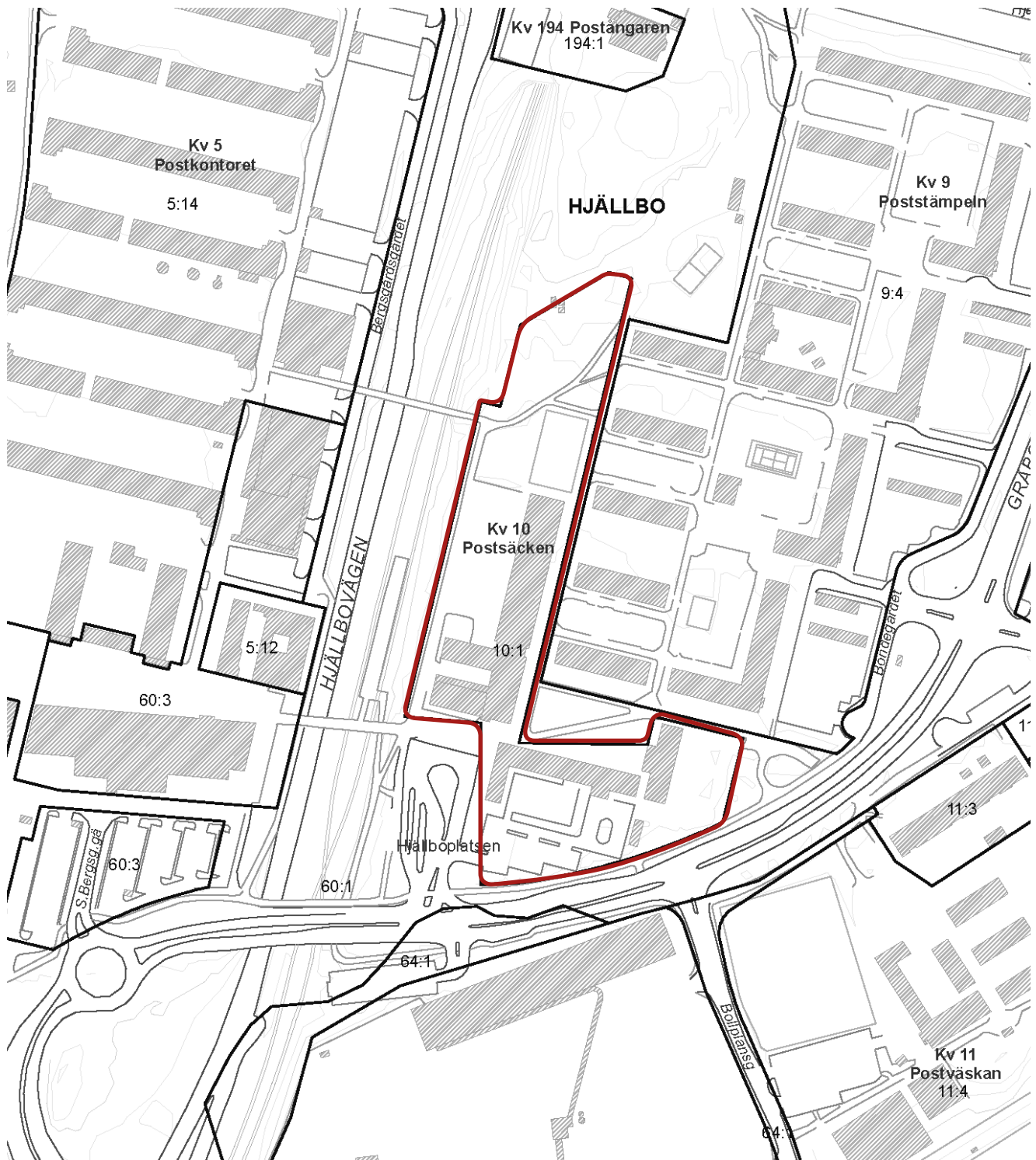
GENOMFÖRDA FÖRÄNDRINGAR

Skolan har någon gång under senare år färgsatts med rosa och ljusblå fält.

Hjällboskolan planerades med öppen skolgård och utåtriktad samlingslokal. Foto: Anna Reuter Metelius

Eriksbo parklek

Adress: Eriksbo parklek
Fastighet: Hjällbo 71:1
Bebyggelse: Parklek
Övrigt skydd: -

HISTORIK

Eriksbo parklekanlades runt 1970. Bygglövningsritningarna, daterade 1969, visar ett parkområde på kullar med olika organiskt formade aktivitetsytor avgränsade av slingrande gångbanor. Ytorna är avsedda för olika aktiviteter såsom bollspel, sand- och bygglek. Där finns även tennisbanor, gungor och ett "lektorg" med olika spel som schack och bordtennis, samt en vattendam. I övrigt upptogs området av gräsytor och trädgångar. Förvaltaransvaret hade Gatukontoret och allt sköttes med egen personal. Men från 1976 när Fritidsförvaltningen bildades, försvann den egna personalen.

MOTIVERING

Bemannade parklekar fanns i alla stadsdelar fram till 1980-talet, bara i Hjällbo fanns det tre. Eriksbo parklek är den enda som finns kvar. Sverige var på den tiden känt internationellt för sin satsning på barns lek och utemiljö och parkleken representerar det omfattande arbete som lades ned på att skapa bra och stimulerande lekplatser.

BESKRIVNING, KARAKTÄR

Parkleken ligger i anslutning till bostadsområdet Eriksbo i en slänt mot Lärjeåns dalgång. Där finns en lekplats med ett område för vattenlek samt en bollplan. Bebyggelsen utgörs av några enkla, rödmålade trähus med pappklädda sadeltak i vars anslutning getter, får och höns hägnats in med enkla trästaket. Gångvägar leder förbi parkleken och längs ån.

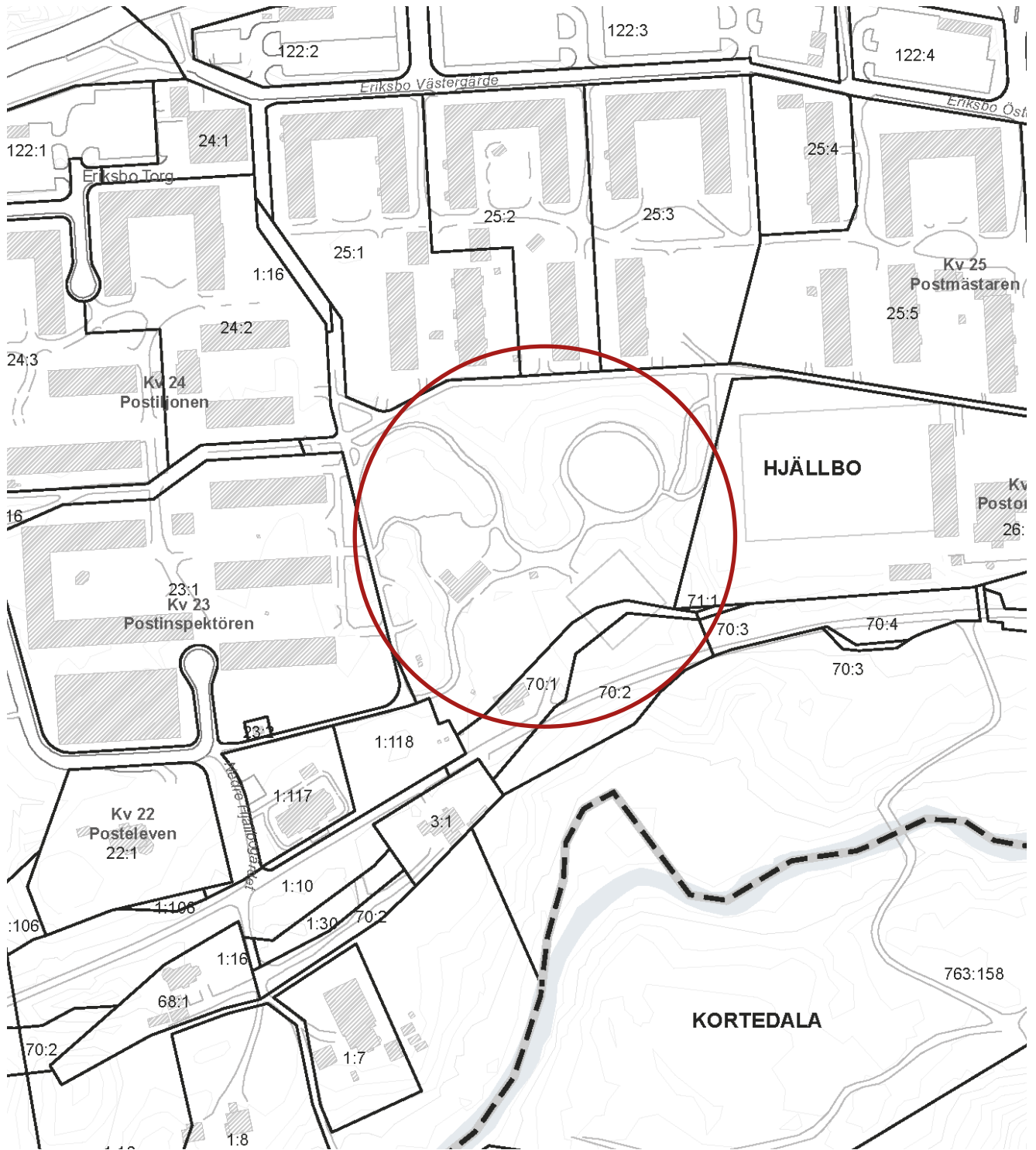
GENOMFÖRDA FÖRÄNDRINGAR

Byggleken är riven och är liksom i Flatås kvar som en kulle.

Eriksbo parklek med flerbostadshus i bakgrunden. Foto: Sanja Peter

Bredfjällsgatan

Adress: Bredfjällsgatan
Fastighet: Hjällbo 35:2-10
Bebyggelse: Nio stycken åtta till nio våningar höga skivhus
Övrigt skydd: -

HISTORIK

Området uppfördes 1969 av Byggruppen Hammarkullen 1 ekonomisk förening, bestående av ett antal privata byggfirmor. Arkitekter var Stig Henrik Lundgren arkitektkontor.

MOTIVERING

Bredfjällsgatan utmärker sig, i jämförelse med liknande områden, genom sin rika utemiljö. Bebyggelsen är tidstypiskt monumental och dess anpassning till de böljande topografiska formerna och den omgivande grönskan är en arkitektonisk kvalitet. Ursprunglig fasadkaraktär är bevarad.

BESKRIVNING, KARAKTÄR

Nio stycken åtta- till nio våningars skivhus i olika längd är grupperade vinkelrätt i förhållande till varandra i

U-form omkring gårdar med en naturligt kuperad terräng. De långa byggnadsvolymerna bryts endast upp av smala passager. På grund av gårdarnas kuperade topografi, liksom skivhusens placering, skapas inte någon överblickbar gårdsbildning i området. Längs fasaderna däremot uppstår en intimare rumskänsla mellan byggnad och bergsparti. I bottenvåningarna fanns lokaler för olika ändamål, till exempel daghem.

Området är, som nämnts, inte plansprängt men husen är uppförda på samma marknivå, för nyttjandet av en och samma kranbana vid bygget. Husen är byggda av sandwichelement med ett ytskikt av dansk sjösten. Fönstersättningen är regelbunden. Varje betongelement inkluderar ett fönsterparti bestående av ett, två eller tre bruna enluftsfönster av aluminium, alternativt en indragen balkong.

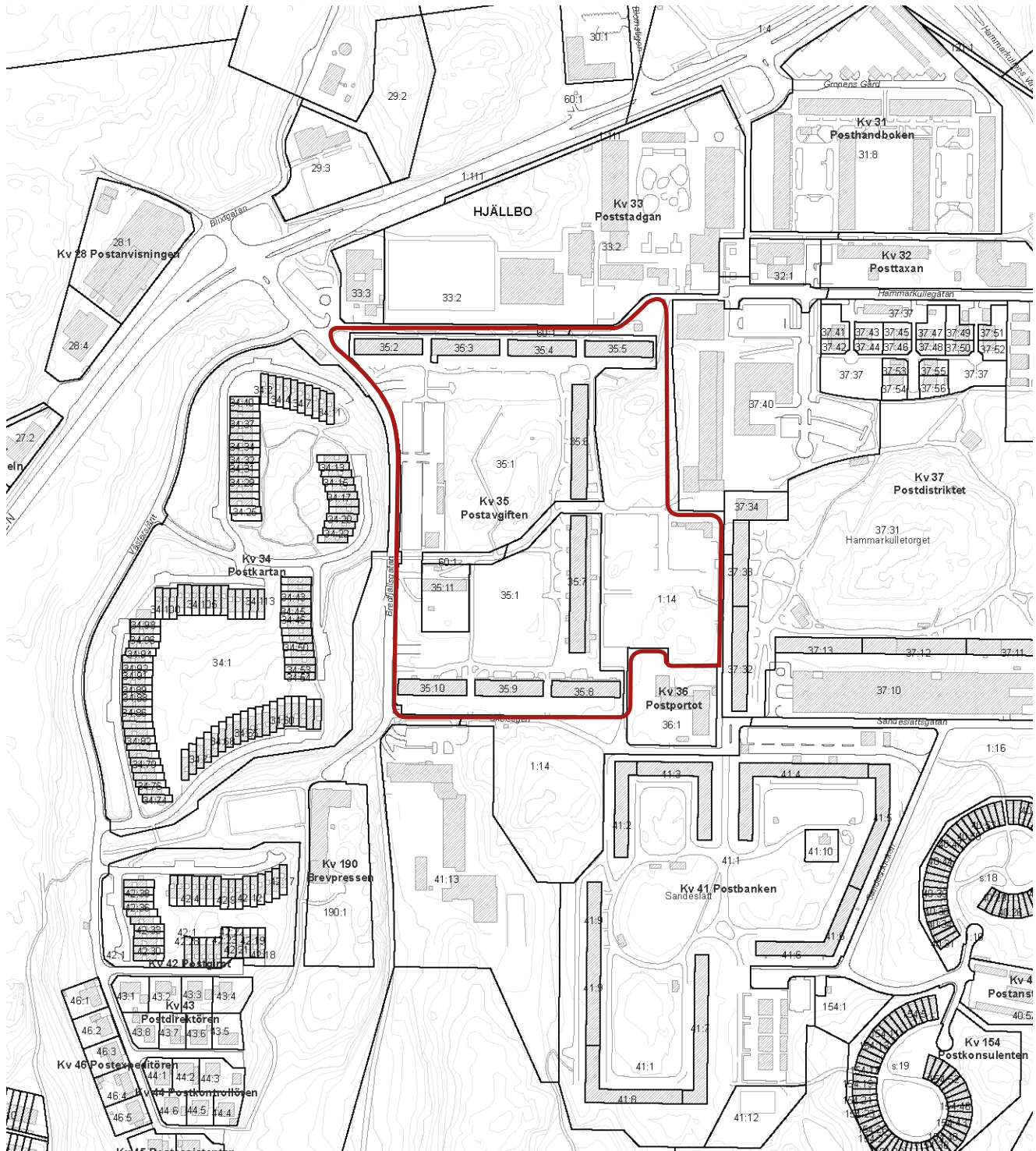
GENOMFÖRDA FÖRÄNDRINGAR

Fasader har förändrats sedan tiden för uppförandet. I början av 1980-talet kompletterades husen med skärmtak utmed entrévåningen, utanpåliggande balkonger, entréer som byggdes in och mindre lägenheter i bottenvåningarna slogs samman till större. Under slutet av 1980-talet försågs tre av skivhusen i norra delen av området med en takvåning.

De monumentala bostadshusen kompletteras av en rik utemiljö med skogspartier, odlingslotter och lekplatser. Foto: Sanja Peter

Västerslänt

Adress: Västerslänt
Fastighet: Hjällbo 34:2-113, 42:2-39
Bebyggelse: Radhusområde med 150 hus runt tre gårdar på en höjd väster om Hammarkulletorget.

Övrigt skydd: -

HISTORIK

Området uppfördes av fastighetsbolaget Betongblandaren 1969 enligt ritningar av arkitekterna L Hansson och M Persson vid Skånska Cementgjuteriets småhusavdelning. Teknikkonsultföretaget Kjessler & Mannerstråle stod för konstruktionsritningarna.

MOTIVERING

Radhusområdet ger med sin belägenhet, huskropparnas utformning och sin situationsplan en distinkt skulptural verkan. Genom enkla geometriska formvariationer och tidstypiska material bildas en spännande miljö som utgör ett tydligt tidsavtryck. Områdets ursprungliga utseende är relativt välbevarat.

BESKRIVNING, KARAKTÄR

De 150 radhusen är grupperade i tre kvarter med inre gårdar omgivna av längor om tio till tjugofem radhus. Runt varje kvarter löper en bilväg. Genom att huslängornas placering har anpassats till topografin är miljön variationsrik trots seriell produktion. Det höga läget bidrar med avskildhet, ljus och utblickar över omgivningen.

Husen har betongstomme. De lägenhetsskiljande betongväggarna är vitmålade och markerar gränsen mellan husen. Fasaderna är klädda med stående lockpanel som målats i olika kulörer. Fönsterband med tre till fem fönster artikulerar fasaderna. De platta taken är pappbelagda. Radhusens övervåning kragar ut över bottenvåningen och bildar en övertäckt parkeringsplats. Med placering mot gårdsrummet har varje hus en egen uteplats. Husens entréer är vända mot de omgärdande gatorna.

GENOMFÖRDA FÖRÄNDRINGAR

Utbyta fasadpaneler, fönster och dörrar har tillfört en viss brokighet till området. Fasaderna var vid husens uppförande enhetligt färgsatta i mindre grupper, i kulörerna blått, rött, brunt och grönt. Idag är färgsättningen i vissa delar helt individualiserad.

Västerslänt har både enhetligare områdesdelar och mer varierade fasadfärgsättningar. Foto: Anna Reuter Metelius

Sande- slättskroken

Adress: Sandeslättskroken
Fastighet: Hjällbo 40:1-56, 154:2-55
Bebyggelse: Två svängda radhusgrupper
Övrigt skydd: -

HISTORIK

Radhusen vid Sandeslättskroken uppfördes 1972-73 för Göteborgs Stads Bostads AB efter ritningar av arkitekt Stig Hansson och trädgårdsarkitekt Inga Edler Claësson.

MOTIVERING

Området har en ovanlig arkitektur och stadsplan utan motsvarighet i Göteborg. Anpassningen till terrängen är omsorgsfullt utförd. Området som helhet är välbevarat.

BESKRIVNING, KARAKTÄR

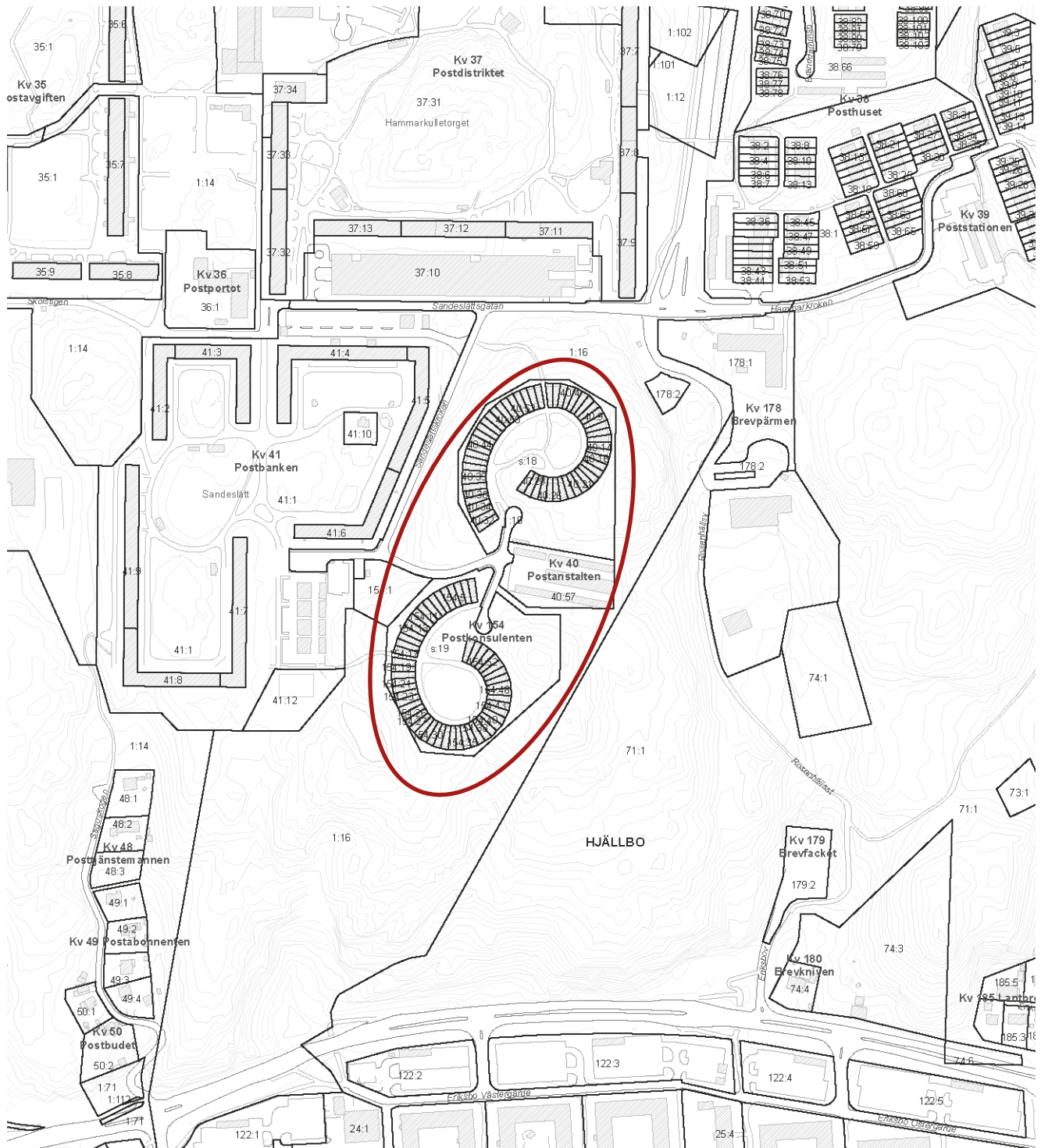
Två rundade radhuslängor är, mot varandra spegelvänt, placerade på var sin topp i terrängen. Huslängorna omgärdar varsin stor gård mot vilka entréerna är vända. Husen har flacka plåtbelagda sadeltak. Fasaderna är av tegel på gårdssidan och panelklädda ut mot omgivningen. På entrésidan har varje hus en förstukvist, en förrådsbyggnad och en liten staketomgärdad uteplats. Förrådsbyggnad och staket är målade i falurött vilket tillför en pittoresk och lantlig karaktär till området. På den yttre hussidan löper en balkong över hela respektive huslänga.

Gårdarna är kuperade och gräsbevuxna och med berg som här och var går i dagen. Där finns lekplatser, bänkar och asfalterade gångvägar längs husen. Varje länga delas endast på ett ställe, där en smal passage leder in till gården. Här finns också enkla och dubbla garagelängor. Bostadsområdet omges av skog och kuperad terräng.

Bostadsområdet har anpassats till platsens kuperade och skogsklädda terräng. Foto: Anna Reuter Metelius

ANGERED 69 MED RANNEBERGEN

ÖVERSIKTLIG STADSELSBESKRIVNING

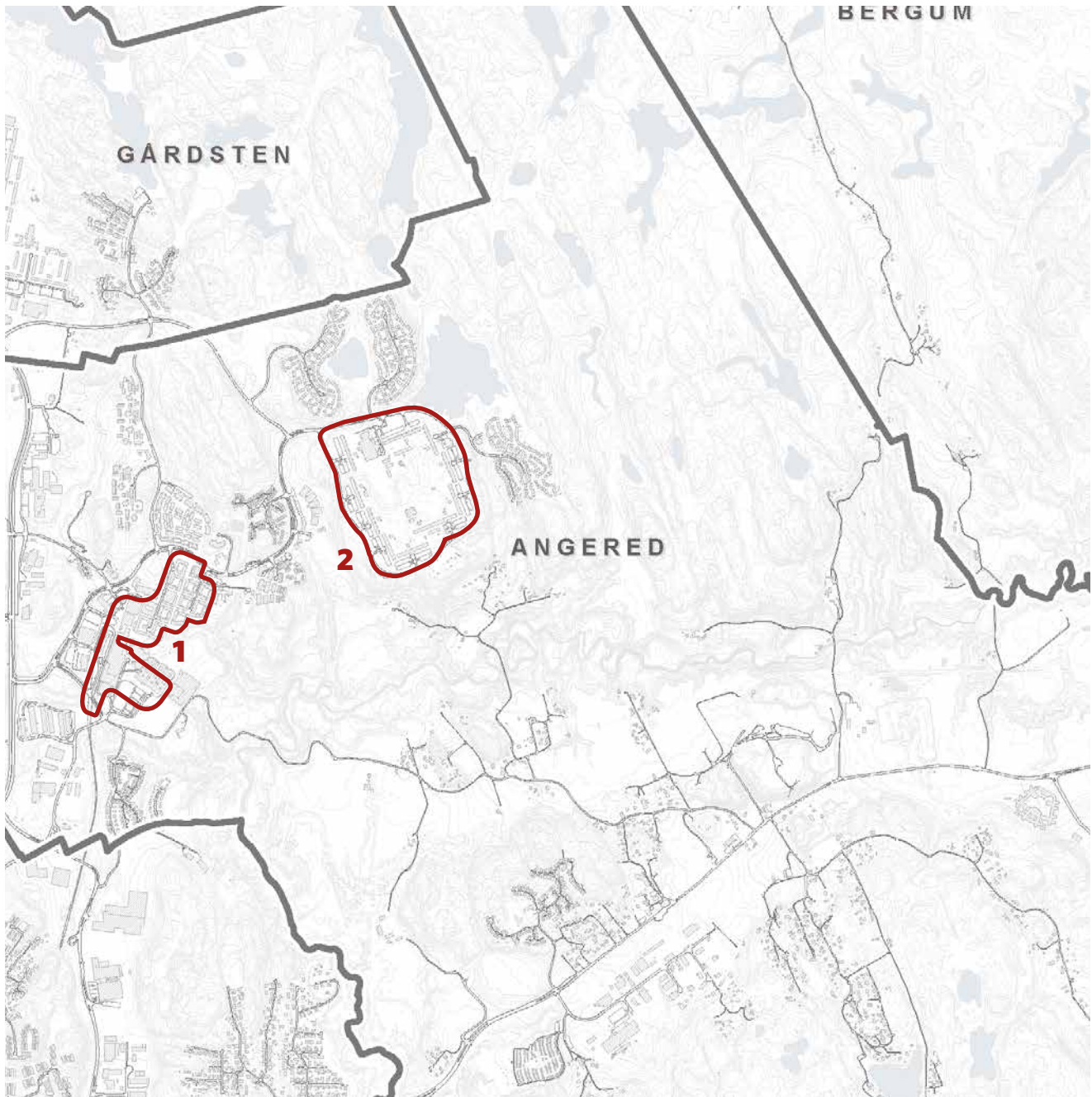
Angereds högsta punkt är Rannebergen. I övrigt präglas topografin av Lärjeån med sin breda dalgång. Bebyggelsen ligger på kullar med dalgångar emellan. Angered centrum ligger på en platå strax norr

om Lärjeån. Råvebergsvägen går i nord-sydlig riktning i väst och längs den ligger ett par industriområden. Från Råvebergsvägen går Titteridammsvägen mellan Angereds centrum och Rannebergen.

Flygvy över Rannebergen från nordost. Foto: Göteborgs Stad

Angered centrum med Blå stället 1
Rannebergen 2

EN HISTORISK TILLBAKABLICK

Angered är gammal jordbruksmark med flera framträdande gårdar. Jordbruksbebyggelsen präglade området fram till 1960-talet. Kommunen var vid denna tid för liten för att klara av en storstadsmässig utbyggnad. Göteborg köpte upp nästan all mark vilket tillsammans med en pågående storstadsutredning så småningom resulterade i en frivillig inkorporering av Angereds kommun med Göteborg.

Angered centrum byggdes i slutet av 1970-talet. Planen bestod i olika sektorer med utgångspunkt i ett gemensamt centrum. Tanken var att sektorerna skulle kunna expandera fritt inom sin sektor men även kunna

fungera om expansionen avtog. En ”stadspark” anlades ned mot Lärjeån. Kulturhuset stod klart 1979 och sammanbyggdes med bibliotek och gymnasieskola något senare.

FÖRÄNDRAT, BEVARAT

Bland annat ett nytt sjukhus har byggts vid Angereds centrum.

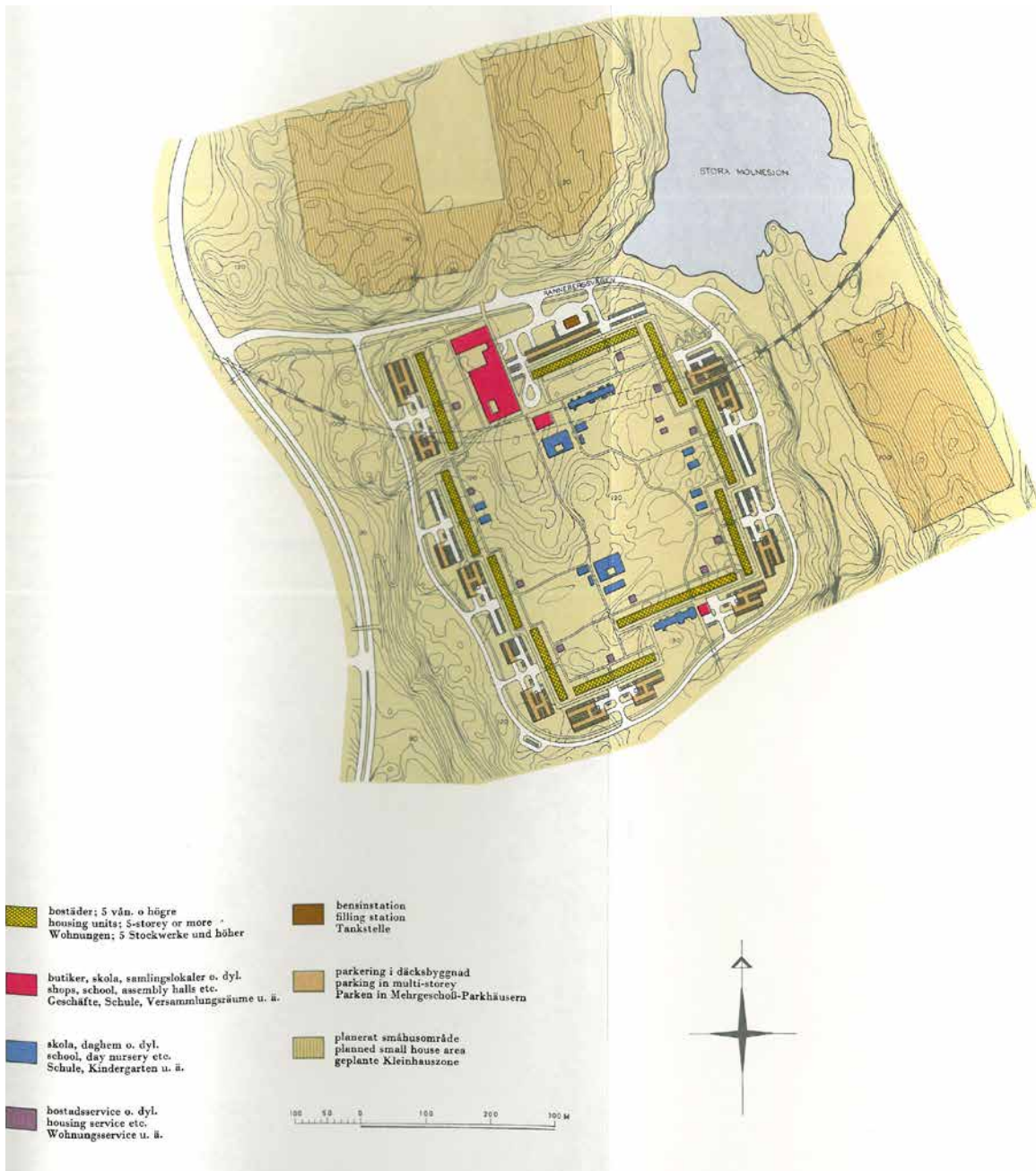
INGÅR I BEFINTLIGA PROGRAM

I bevarandeprogram, del I-II ingår ingen bebyggelse från den här berörda perioden.

Vy över Rannebergen. Foto: Sanja Peter

Översiktskarta över Rannebergen ur 'Göteborg bygger*', 1971.

Angered centrum med Blå stället

Adress: Angereds torg, Lärkharvs/
Fjärderharvs- m fl gator
Fastighet: Angered 85:1, 86:1, 93:15,
94:2, 90:1-93:2
Bebyggelse: Centrumanläggning med
kulturhus samt intilliggande
bostadsområde med trevånings
lamellhus kring tolv gårdar

Övrigt skydd: -

Pristagare ur stiftelsen Per och Alma Olssons fond
1979

HISTORIK

Angered Centrum uppfördes 1978 för Göteborgshem.
Arkitektkontoret White genom arkitekt Armand
Björkman arbetade fram planen och gestaltade

bland annat butikscentrumet. Centrumet planerades
som en cityannex med kulturhus liksom Frölunda
torg. Kulturhuset Blå stället uppfördes 1976-79.
Arkitektkontor var K-konsult genom arkitekterna
Klas Barne, Pietro Raffone och Ingemar Lundgren.
Markprojekteringsbyrån gjorde markgestaltningen.
Blå stället (med referenser till arbetarnas "blåstall")
är ett resultat av diskussioner om hur kulturutbudet
i en förort skulle kunna förnyas med inspiration från
öppna anläggningar i Holland och Frankrike, den så
kallade Agoraidén med ett öppet aktivitetstorg.

MOTIVERING

Centrumanläggningen är med sina butiker, affärskedjor
samt kulturhus och skola och bostadskvarter ett
typiskt exempel på det sena sjuttioalets kvarterslika
och mera traditionellt stadsmässiga stadsbyggnad,
som en reaktion mot miljonprogrammets arkitektur.
Förbättring av offentlig och kommersiell service
genom koncentration av verksamheter ingick i
dåtidens planeringsidé.

Blå stället är en välplanerad offentlig byggnad som

Angered centrum planerades utifrån en idé om den traditionella småstadens mänskliga skala. Foto: Sanja Peter

inrymmer såväl kultur som utbildning. Den djupblå spritputsen är en viktig karaktäristika som understryker husets egenart.

BESKRIVNING, KARAKTÄR

Angered centrum är en anläggning med kontors- och butiksbyggnader, sjuk- och socialvårdsservice, bostäder och kulturhuset Blå stället med vidbyggt bibliotek och gymnasium. Det kommersiella centrumets utformning bygger på idén om den traditionella småstadens kärna men med gaturum som sträcker sig även inomhus (jfr. Östra Nordstan).

Blå stället är ett kulturellt nav mellan butiker, skola, idrottsanläggningar och bostäder. Byggnaden är mycket oregelbunden med olika vinklar och prång,

samt olika takhöjder. Gestaltningssidén handlade om att det mångfaldiga inre skulle speglas i det yttre av olika byggnadsvolymer adderade till varandra. Sammanhållande är den djupblå spritputsen, som förstärker husets egenart i stadsdelen som i övrigt har gulröda tegelhus. Entrén är förlagd mot butikshusets tomma baksida, bortvänd från centrumstråket. Bakom Blå stället finns en parkering och ännu mer indragen ligger gymnasieskolan entré. Öppningen från detta håll in till torgområdet har en flack trappa, i vars gestaltning man kan ana en ansats till att man väntade sig en utbyggnad av denna sektor och att det åt detta håll skulle flyta en diger besökarström.

Bostadsområdet består till större delen av två- till fyrvånings lamellhus fördelade kring tolv gårdar.

Angered centrum, 2012. Foto: Göteborgs Stad

Bostadsområdet vid Angered's centrum har en småstadskaraktär.

Blå stället med en prismaformad entré. Foto denna sida: Sanja Peter

Rannebergen

Adress: Rannebergsvägen , Fjällblomman, Fjällviolen, Fjällveronikan m fl

Fastighet: Angered 81:1-3, 82:1-34

Bebyggelse: Tio stycken sex till åtta våningars lamellhuslängor kring ett stort naturområde. Centrumanläggning med skola och bad.

Övrigt skydd: -

Pris ur Stiftelsen Per och Alma Olssons fond 1974

HISTORIK

Rannebergen ritades för Bostadsbolaget av White genom arkitekt Gunnar Werner, och började byggas 1971 som sist i raden av elementproducerade bostadsområden i Angered. På ett tidigt stadium planerades även servicefunktioner, löparslingor, dansbana och annat intill bostadsområdet. Den omfattande servicen samt ljus marmorkross i fasaden var ett försök till statushöjning för att bemöta problemen med tomma lägenheter i förortsområdena. En satsning som också fungerade väl, här verkar ha varit mindre problem med uthyrning än i andra liknande områden.

MOTIVERING

Efter Rannebergen upphörde produktionen i liknande skala, byggnadsteknik och utformning - Rannebergen representerar den rationaliserade byggnadsepokens höjdpunkt i Göteborg. Området är såväl tidstypiskt som unikt i sitt slag och husen är distinkta i landskapet, av somliga kallade ”modernismens herrgårdar”.

Arkitektoniskt sett är Rannebergen ovanligt sammanhållet. En borgliknande krans av en enda hustyp omgärdar ett naturområde av Hedens storlek.

BESKRIVNING, KARAKTÄR

Området ligger på ett högt berg med storartad utsikt över Lärjeåns dalgång. En kransbebyggelse av sju/ till nio våningars lamellhus, med fri sikt åt två håll, ligger kring ett stort inre grönområde. Bebyggelsen är uppförd av prefabricerade element med ballast av varmgul italiensk marmorkross som lyser i kvällssolen. I den gröna innergården är naturen omväxlande med berghällar, sänkor och en rik blandvegetation. Den är tänkt som »sociala rum« med dansbana, tennisbanor, bollplaner samt skolor och daghem i anslutning till simhallen. I direkt anslutning till bebyggelsen finns även Vättlefjälls naturområde.

Ljus marmorkross i fasaderna var en del av ambitionen att ge området ett kvalitetsstämpel. Foto: Anna Reuter Metelius

GÅRDSTEN MED LÖVGÄRDET 70

ÖVERSIKTLIG STADSELSBESKRIVNING

Området ligger på en högplatå norr om Agnesberg. I kärnan ligger en sänka; Långmossen. Stadsdelen präglas av en mycket kuperad natur med höjder upp till hundra meter över havet. Naturreseptatet Vättlefjäll med badsjöar och skogspartier är en stor tillgång i stadsdelen.

Gårdsten

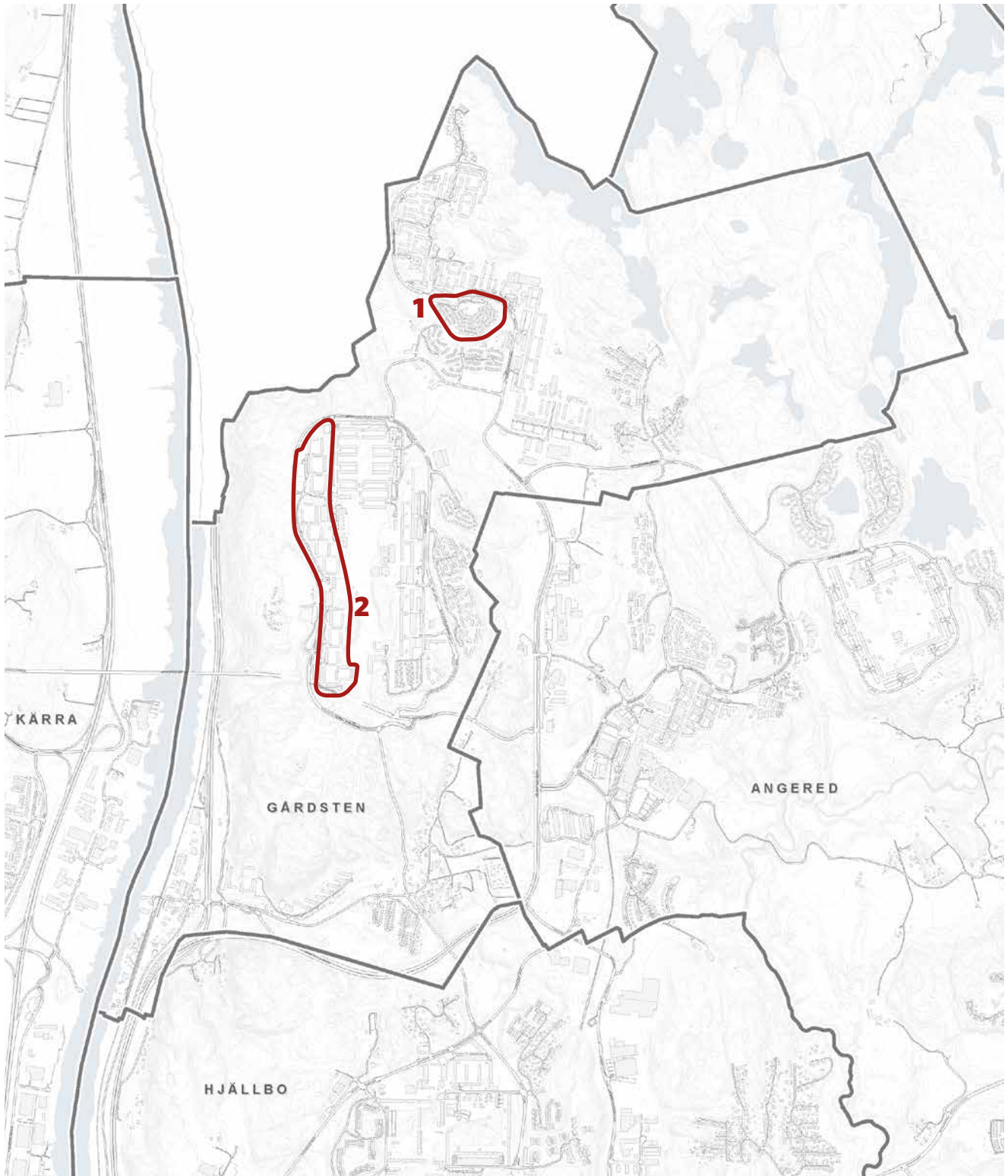
Gårdsten omfattar 3300 lägenheter varav 300 finns i

småhus och resten i flerbostadshus. På två avplanade högplatåer ligger höghusbebyggelsen grupperad kring en dal som delar in området i en östlig och en västlig del. I norr finns lägre flerfamiljshus och i öster ett par småhusområden. Trafikförsörjningen sker genom en yttre ringled knuten till ett antal mindre matargator som leder trafiken till bostadsområdena. Bebyggelsen är varierad; i området finns punkthus, lamellhus, skivhus och radhus. Huvudparten är byggd av betong med fasader av prefabricerade betongskivor eller plåt.

Flygvy över Gårdsten från norr. Foto: Göteborgs Stad

Kaprisgatan 1
Västra Gårdsten 2

Lövgärdet

Lövgärdet är beläget strax söder om Surtesjön i direkt anslutning till naturområdet Vättlefjäll. Bebyggelsen ligger strödd utefter den s-formade Lövgärdesvägen som löper i nord-sydlig riktning och slutar med en vändzon i norr. I öster finns småhus och i väster flerfamiljshus. I området finns några radhusgrupper varav två specifika är särskilt tidstypiska; Ingefärsgatan och Kaprisgatan.

EN HISTORISK TILLBAKABLICK

Gårdsten har fått sitt namn efter den byggnad som förmodas ha varit gästgiveri, vid foten av Gårdstensberget, nedanför Angeredsbron. Här gick landsvägen och uppe på berget fanns inte många spår av mänsklig verksamhet. Det var Agnesberg som med sitt tillgängliga läge växte som en egen kommun innan den stora utbyggnaden tog form.

Stadsplanen för Gårdstensbergen, av arkitekterna Folke Björk och Jaak Poom, fastställdes 1968. Terrängen var besvärlig med två branta bergsryggar på varsin sida om en dalgång med sankmark. Till skillnad från Tynnered några år tidigare ansågs det här mer fördelaktigt att planspränga bergen och fylla

ut mossarna i en samordnad markentrepnad. I östra Gårdsten byggde Bostadsbolaget ett område med 1326 lägenheter i elementbyggda hus av samma typ som utvecklats i Hjällbo och använts i Hammarkullen. Exploateringen var högre än i tidigare områden och en gestaltningsmässig utmaning låg i hur man skulle hantera en kilometerlång sträcka med hus - stråket mellan husen kan i längd och bredd jämföras med Kungsportsavenyn. Arkitekterna Rune Falks och Gunnar Werners (White) förslag om trappningar i höjd var omöjliga enligt elementfabriken. Östra Gårdsten har mött kritik för sin monotona utformning med "långa linjaler".

Med sin stadsplan från så sent som från 1970 är Lövgärdet ett av de yngsta områdena från epoken.

FÖRÄNDRAT, BEVARAT

I Lövgärdet revs i början på 2000-talet hälften av de befintliga punkthusen.

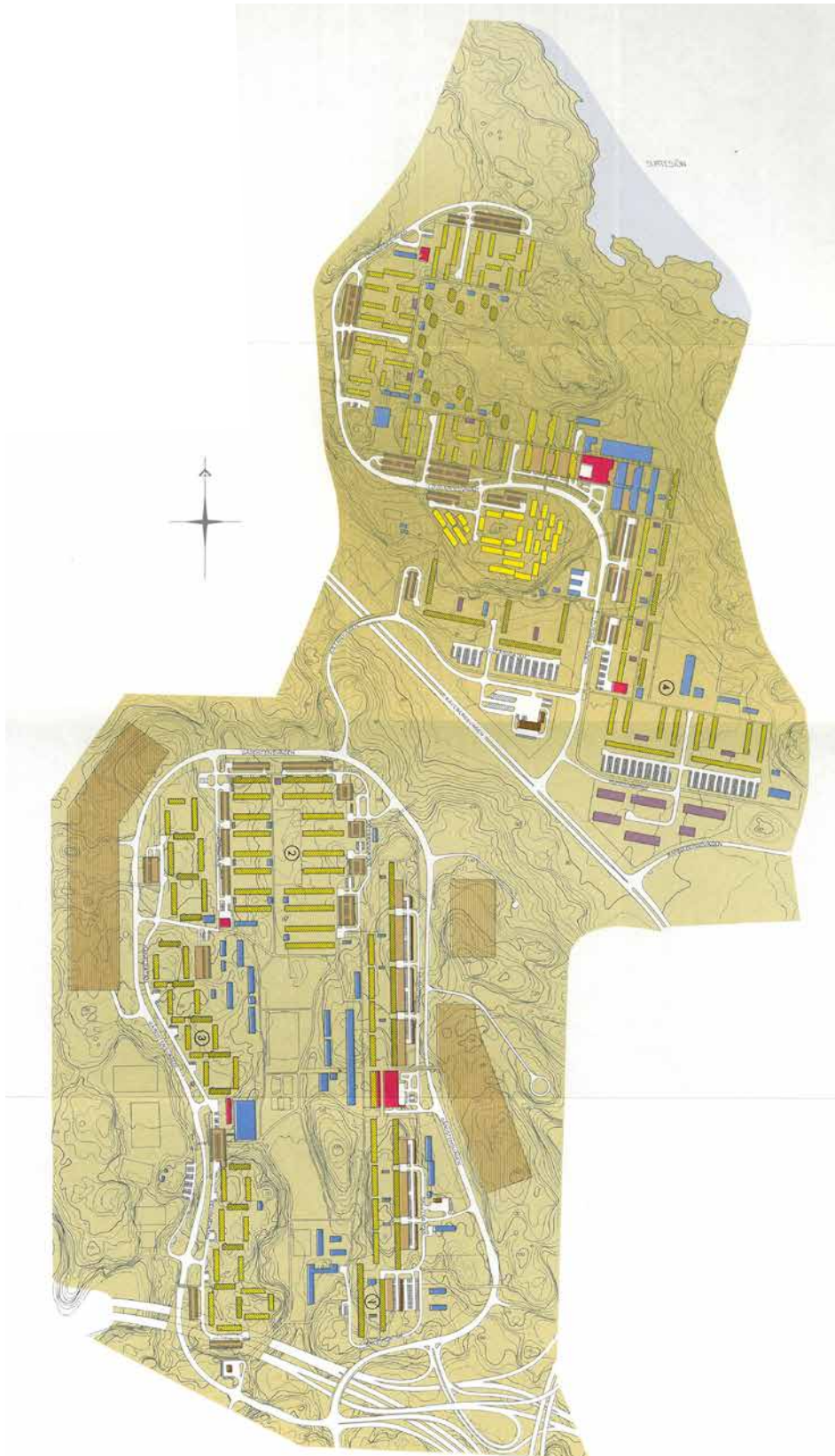
INGÅR I BEFINTLIGA PROGRAM

I bevarandeprogram, del I-II ingår ingen bebyggelse från den här berörda perioden.

Flygvy över Lövgärdet från nordväst. Foto: Göteborgs Stad

Översiktskarta över Gårdsten och Lövgärdet ur 'Göteborg bygger*', 1971.

Kaprisgatan

Adress: Kaprisgatan
Fastighet: Gårdsten 63:1
Bebyggelse: Område med trettiosex längor med tvåvånings hyresradhus
Övrigt skydd: -

HISTORIK

Kaprisgatan byggdes 1973 av Göteborgshem enligt ritningar av Bengt Börtin arkitektkontor. Området planerades ursprungligen med långa skivhus, men behovet av andra hustyper ansågs vara större så man ändrade sig och byggde hyreslägenheter i radhusform, för att erbjuda markbostäder till rimliga bostadskostnader.

MOTIVERING

Radhusen vid Kaprisgatan uppvisar en alternativ form av boende, hyreslägenhet i radhusform, som uppkom och blev relativt utbredd under 1960-talet. Områden är ett av få som inte har övergått till annan ägandeform. Husen

står med sina platta tak och målade träfasader som typiska exempel på en typologi inom sin tids radhusbyggande.

BESKRIVNING, KARAKTÄR

Bebyggelsen består av ett antal radhuslängor grupperade i en halvcirkel på en bergsplatå i centrala Lövgärdet.

Radhusen är byggda i suterräng, uppförda med regelstomme i två våningar och krönta av ett platt papptäckt tak och vilar på en grund av spritputsad betong. Fasaderna har stående röd träpanel och vita plåtdetaljer. Små rektangulära fönster är ordnade utmed den ena fasadens långsida. Dörrarna är vita och liksom fönstren placerade i fasadlivet. Små skärmtak pryder entréerna och vid sidan om dessa finns små rabatter med blomsterplanteringar. Ut mot Lövgärdesvägen finns privata uteplatser inhägnade av vitmålade trästaket. Mellan husen finns asfalterade gångstråk med bänkar och bord.

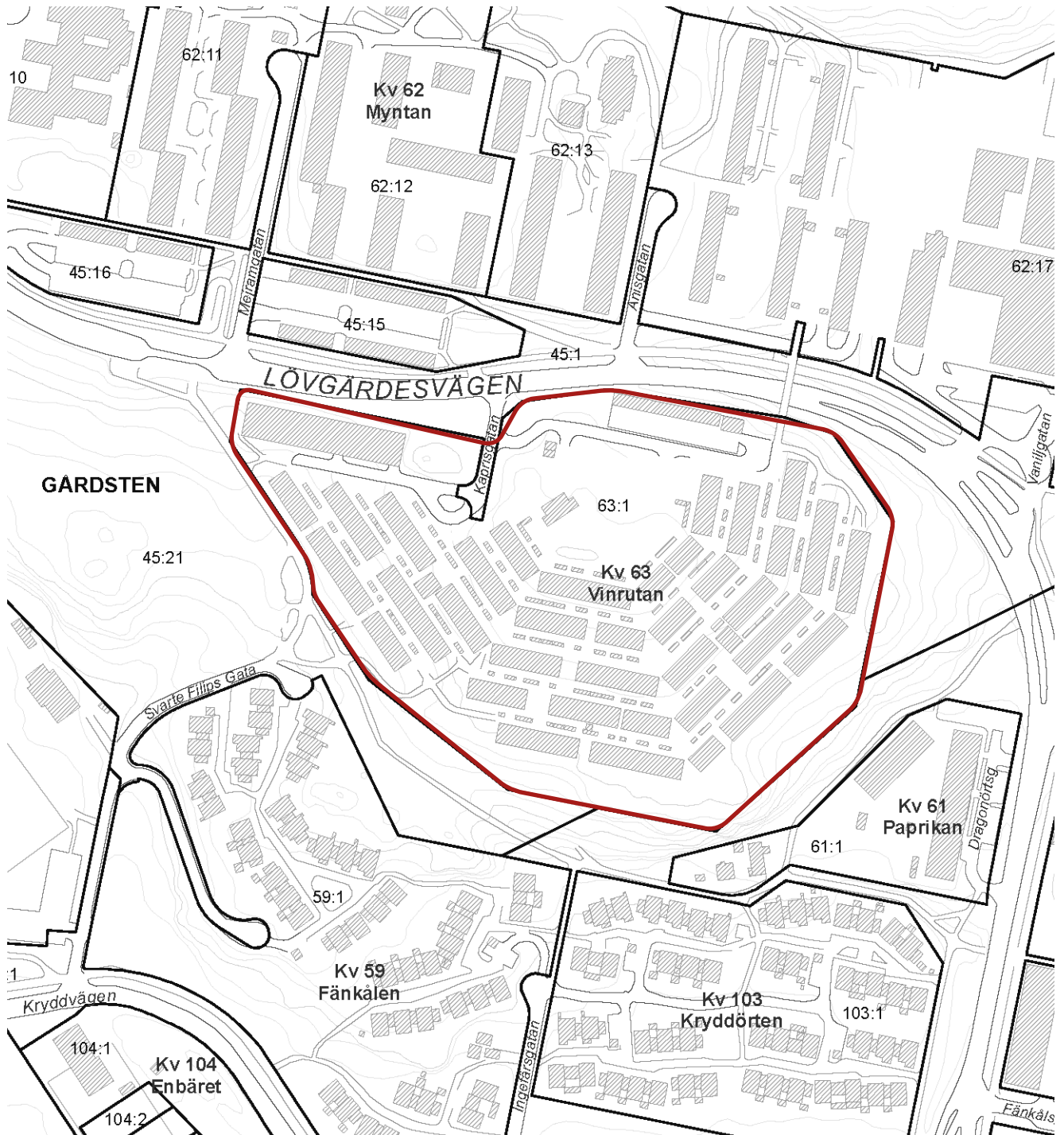
GENOMFÖRDA FÖRÄNDRINGAR

Området rustades upp under 2005. Fasadernas röda färg är inte ursprunglig.

Området Kaprisgatan består av hyreslägenhet i radhusform. Foto: Anna Reuter Metelius

Västra Gårdsten

Adress: Peppar-, Kanelgatan
Fastighet: Gårdsten 1:4, 2:15
Bebyggelse: Lamellhus kring tolv sammankopplade gårdar
Övrigt skydd: -

HISTORIK

Västra Gårdsten, ritat av arkitekten Arne Nygård 1968-69, byggdes av Samhällsbyggen i en serie av tolv gårdar med lamellhus i prefabricerade betongelement. Landskapsarkitekt var Edvard Jacobson.

MOTIVERING

Med sin höjd och sina nattetid lysande, uppglasade trapphus har området en karakteristisk, vida synlig profil. Materialet och utförandet i området är tidstypiska, men byggnadsstilen är säregen. I området bildar konsten, vyerna från den höga landplatån samt temavisa trädplanteringar nästan en skulpturpark.

BESKRIVNING, KARAKTÄR

Området består av tolv sammankopplade gårdar med

lamell- och skivhus som ligger grupperade i nord-sydlig riktning utefter Gårdstenvägens västra sträckning. Byggnaderna är placerade kring fyrkantiga, tämligen slutna, men ljusa gårdar. Varje kvarter avgränsas av ett loftgångshus mot söder och trevånings lamellhus mot öster och väster. Den fjärde består av loftgångshus. Lägenheterna i loftgångshusen nås via loftgångar från ett trapphus på ena sidan. De högre husen är upplyfta på pelare.

Hög och låg skala förenas i slutna gårdsbildningar med trädplanteringar och skulpturkonst. Genom byggnadernas upphöjning på pelare - en lösning inspirerad av internationell modernism men inte oproblematiserad i det blåsiga Göteborgsklimatet - tillåter arkitekturen en visuell kontakt mellan gårdarna. Genom området går ett gångstråk som vid särskilda mötespunkter ger spännande vyer till exempel utåt mot älvdalen. Detaljarbetet och konstnärliga ambitioner finns i reliefgjutningar på höghusgavlarna och fasaderna samt i de glasade trapphusen. Enkla, prefabricerade material används till att skapa en variation i fasaderna.

Glasade trapphusens funktion var att på kvällen lysa upp som lyktor. Foto: Sanja Peter

GENOMFÖRDA FÖRÄNDRINGAR

Delar av bostadsområdet byggdes om 2002–04 av Gårdstensbostäder och arkitekt Christer Nordström med fokus på miljötänkande. Tio bostadshus med sammanlagt 255 lägenheter renoverades i början av 2000-talet. Renoveringen har genomförts med stark tonvikt på energibesparing, kretsloppsanpassning samt förnybar energi. Projektet "Solhusen" omfattar tre kvarter i området. Bland annat har loftgångshusens tak försetts med prefabricerade solfångarelement. Varmluften från solfångarna används också för att värma växthus i de av klimatskäl igenbyggda bottenvåningarna. Växthusen blir till mötesplatser för bostadshusens invånare.

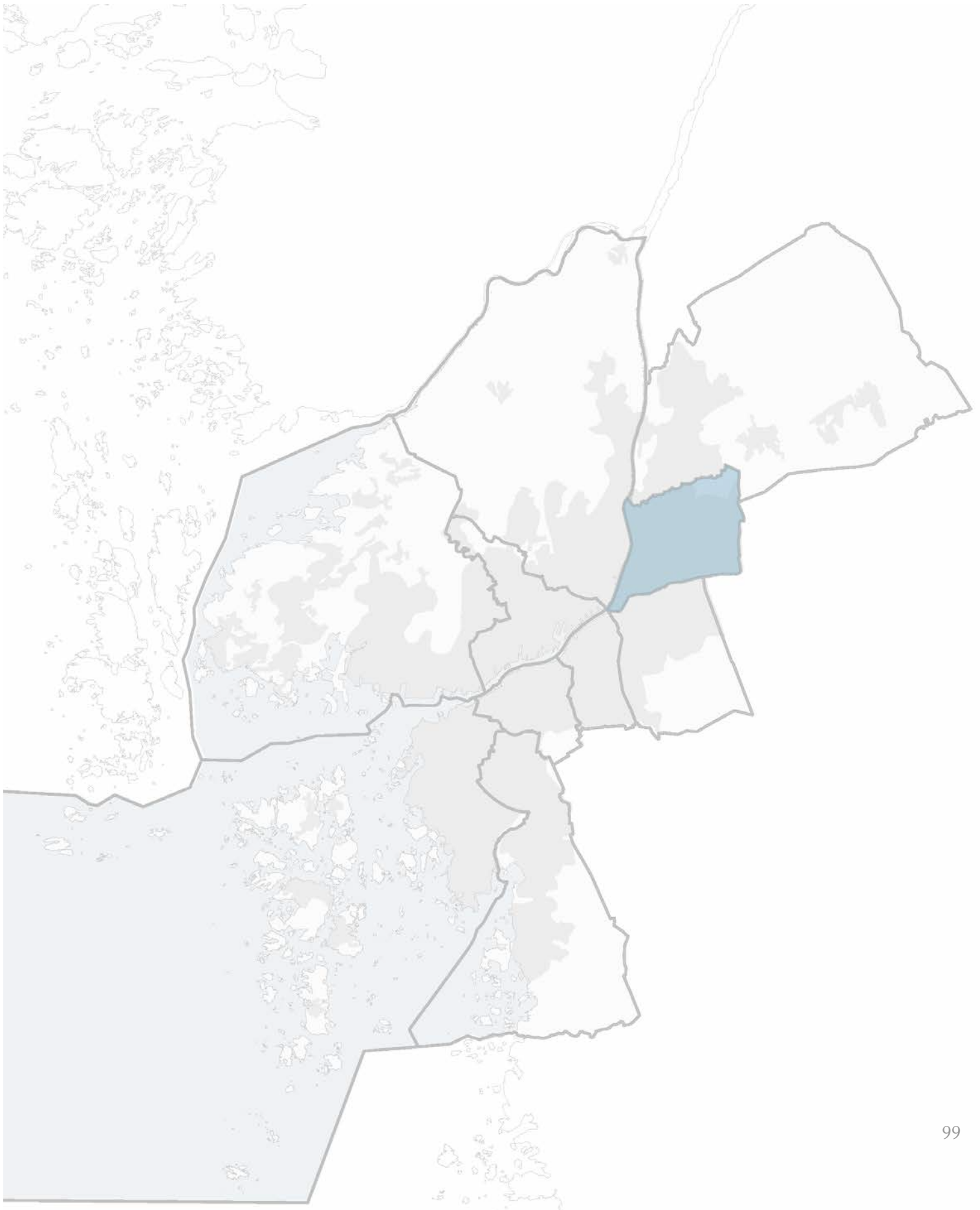
Konstnärliga utsmyckningar finns på alla gårdar.

Hög och låg skala förenas i slutna gårdsbildningar. Foto denna sida: Sanja Peter

ÖSTRA GÖTEBORG

GAMLESTADEN 40

ÖVERSIKTLIG STADSELSBESKRIVNING

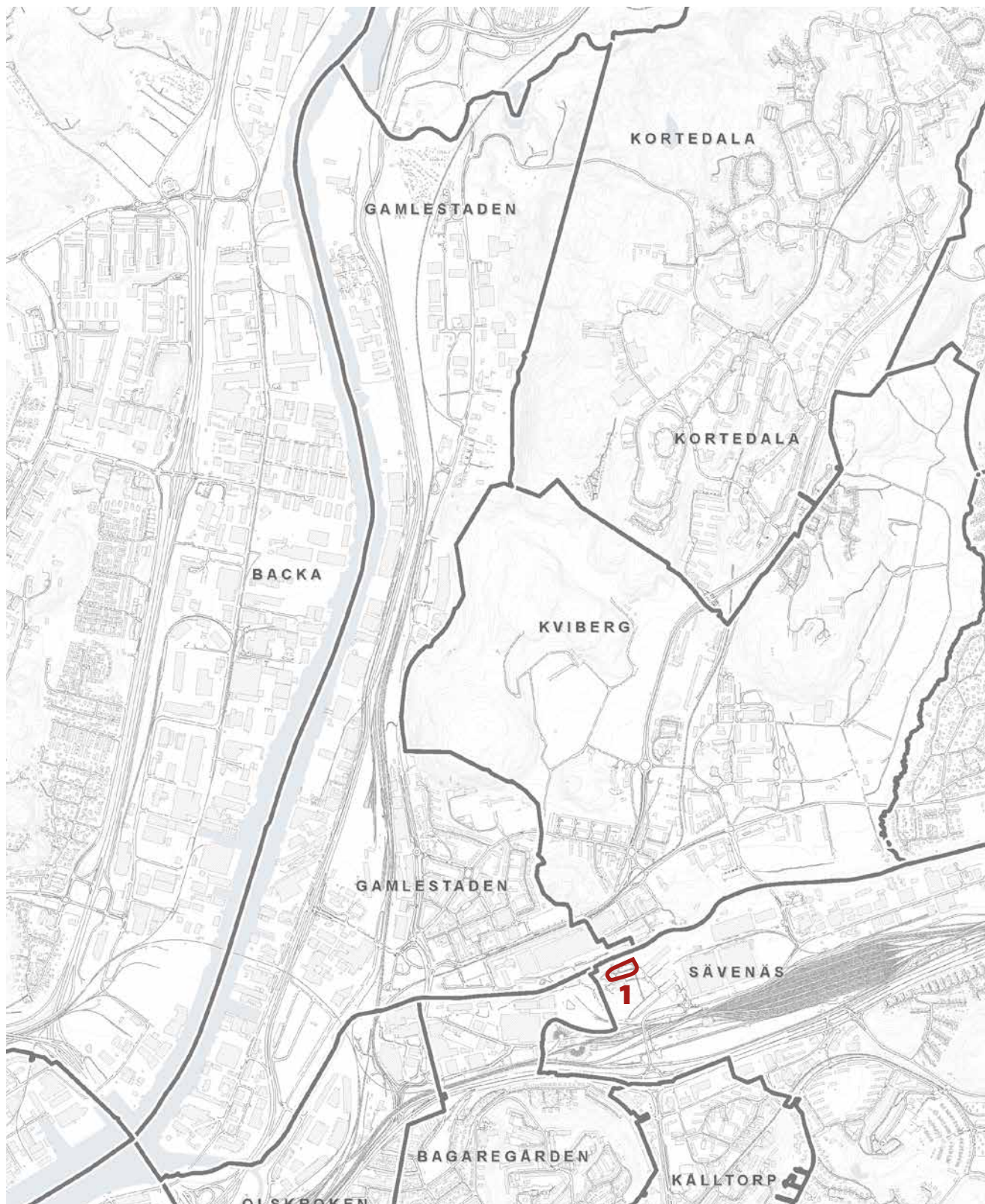
Gamlestadens topografi är definierad av älvdalen, Säveåns utlopp i älven samt av den uppstigande terrängen mot Kviberg. Gamlestaden är en av de mest karaktäristiska göteborgsmiljöerna med små stadsdelar uppbyggda kring stora industrier. Dominerande bland bebyggelsen är Gamlestadens fabriker. I anslutning till den likt ett brukssamhälle ligger bostadsområdet Gamlestaden.

Här finns landshövdingehus byggda enligt Albert Lilienbergs plan i storgårdskvarter. I stadsdelen finns småhusområdena Utbynäs villastad från sekelskiftet och framåt och Utby egnahem från 1930-tal. Vid älven, jämte järnvägen, finns flera stora anläggningar, bland annat Alelyckans vattenverk och Renhållningsverket. Gamlestadstorget med sina medeltida historiska lager genomgår i skrivande stund en stor omvandling.

Flygvy över Gamlestaden från nordost. Foto: Göteborgs Stad

SKF:s fackklubb 1

EN HISTORISK TILLBAKABLICK

Gamlestaden har varit något av ett centrum i staden, en knutpunkt mellan älven, kusten, inlandet och Säveån och genomgått stora förändringar genom historien. Det började redan under förhistorisk tid då platsen vid det nutida Gamlestadstorget utvecklades till handelsmetropolen Nya Lödöse (1400-tal). Efter förlorade stadsrättigheter utarrenderades området som jordbruksmark bland annat i form av landerier. Längs landsvägen norrut låg flera små gårdar och torp. En omfattande industriverksamhet växte fram med start i ett sockerbruk 1729. Vid 1800-talets mitt samt 1900-talets början etablerades industrier som t ex Gamlestadens fabriker och SKF. En ny stadsdel med landshövdingehus i storgårdskvarter planerad av Albert Lilienberg uppfördes 1915-30. En stor del av bostadsbyggandet initierades av arbetsgivarna och Gamlestaden utvecklades till en utpräglad arbetarstadsdel. På 1930-talet uppfördes solgårdar.

I mitten av 1940-talet var SKF Sveriges största enskilda arbetsplats. Det rädde arbetskraftsbrist och de första invandrarna kom från Italien till Gamlestaden för att arbeta. Gamlestadens invånarantal var som högst omkring 1950 för att sedan stadigt gå ner bland annat sedan Kortedala byggts färdigt. Bostadsbaracker uppfördes vid Sävenäs och ersattes 1972 av ett bostadshotell. Under sent 1960-tal genomfördes stora omdaningar av stadsdelen. Det geografiskt strategiska läget blev dess olycka när bilismen utvecklades. År 1966 offrades Gamlestadstorget samt de sista resterna efter Nya Lödöse för en sexfilig autostrada med en stor cirkulationsplats och dubbelspårig snabbspårväg till satellitstäderna Angered och Bergsjön. Planerna hann till viss del förverkligas vid torget och längs Artillerigatan men anpassades sedan efter verkligheten. Därtill kom anläggandet av Marieholmsleden och hamn- och industriområden längs älven, uppförandet av ett medborgarhus med biograf (1960)

Flygvy över Gamlestaden från sydväst. Foto: Göteborgs Stad

samt ombyggnader av vissa befintliga bostadskvarter.

FÖRÄNDRAT, BEVARAT

En stor omdaning av Gamlestads torg, Bellevue och Gamlestadens fabriker pågår.

INGÅR I BEFINTLIGA PROGRAM

I bevarandeprogrammet, del II finns bebyggelse från den här berörda perioden inom bevarandeområdet Svenska kullagerfabriken, SKF, Gamlestaden 40:C, i form av kontors- och lagerbyggnader från 1950- och 60-talen. ”Nya Kulan” byggdes 1966 enligt ritningar av SKF-team genom arkitekterna Ericsson och Lettström. Hela fabriksområdet är ett värdefullt industrihistoriskt minnesmärke. Därutöver ingår Gamlestadens medborgarhus landshövdingehus mm, Gamlestaden 40:A.

SKF:s vestibul, typiskt 1970-tal.

Foto över Gamlestaden från toppen av SKF:s kontorshus. Foto denna sida: Sanja Peter

SKF:s fackklubb

Adress: Ryttmästaregatan
Fastighet: Gamlestaden 2:7
Bebyggelse: Klubbhus, tvåvånings tegelbyggnad vid Säveån
Övrigt skydd: -

HISTORIK

Klubbhuset ritades av arkitekt Felix Bartha och uppfördes 1964 som föreningshus för fackföreningens medlemmar.

MOTIVERING

Den omsorgsfullt utformade arkitekturen berättar om fackets starka ställning på SKF. Byggnaden är viktig för stadsdelen genom sin starka koppling till fackföreningen. Socialhistoriskt värde.

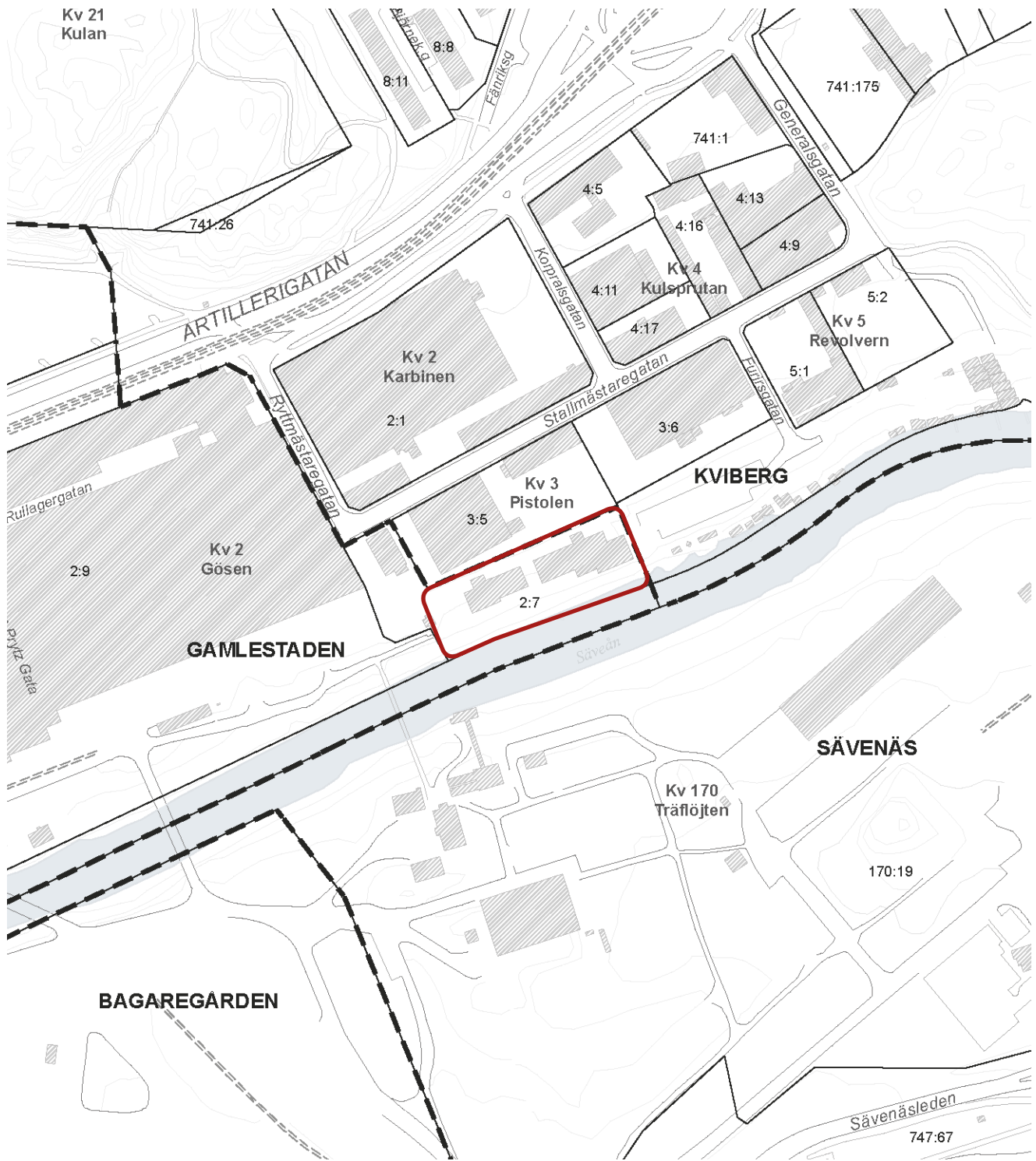
BESKRIVNING KARAKTÄR

Klubbhuset ligger vid Säveån, öster om fabriken. Anläggningen består av två byggnader med två våningar i souterräng. Volymuppbyggnaden kan liknas vid klossar som har staplats på varandra. Den övre våningen kragar ut över den undre. Fasaderna är i tegel och keramiska plattor i en turkos kulör som smälter väl ihop med takfoten i ärgad kopparplåt. Över fasaderna löper fönsterband med stora fönster mot ån.

SKF:s fackklubb ligger i slänten mot Säveån. Foto: Rickard Ribbås

KVIBERG 41

ÖVERSIKTLIG STADSDELSBESKRIVNING

Stadsdelen Kviberg har en bergig terräng och domineras av tre stora anläggningar: Kvibergs kaserner, Kvibergs kyrkogård och "Kvibergshuset". Längs Sävån finns industri- och lagerbyggnader.

EN HISTORISK TILLBAKABLICK

Stadsdelen ligger på mark som tillhört landerierna Kvibergsnäs och Kviberg. Kvibergs by blev en del av Nya Lödöses ägor när staden grundades 1473 och den övertogs sedan av Göteborgs Stad.

Efter 1890 har tre stora anläggningar fått sin plats inom stadsdelen: Kvibergs kaserner, Kvibergs kyrkogård och

Kvibergshuset. En stor del av Kvibergs ägor togs under 1890-talet i anspråk som plats för militärförläggning. Hit förlades Göta artilleriregemente (A 2) i Kvibergs kaserner, vilka uppfördes under 1800-talets slut. 1935 invigdes Kvibergs kyrkogård. Kvibergshuset, från sent 1950-tal, är den senaste stora utbyggnaden i stadsdelen.

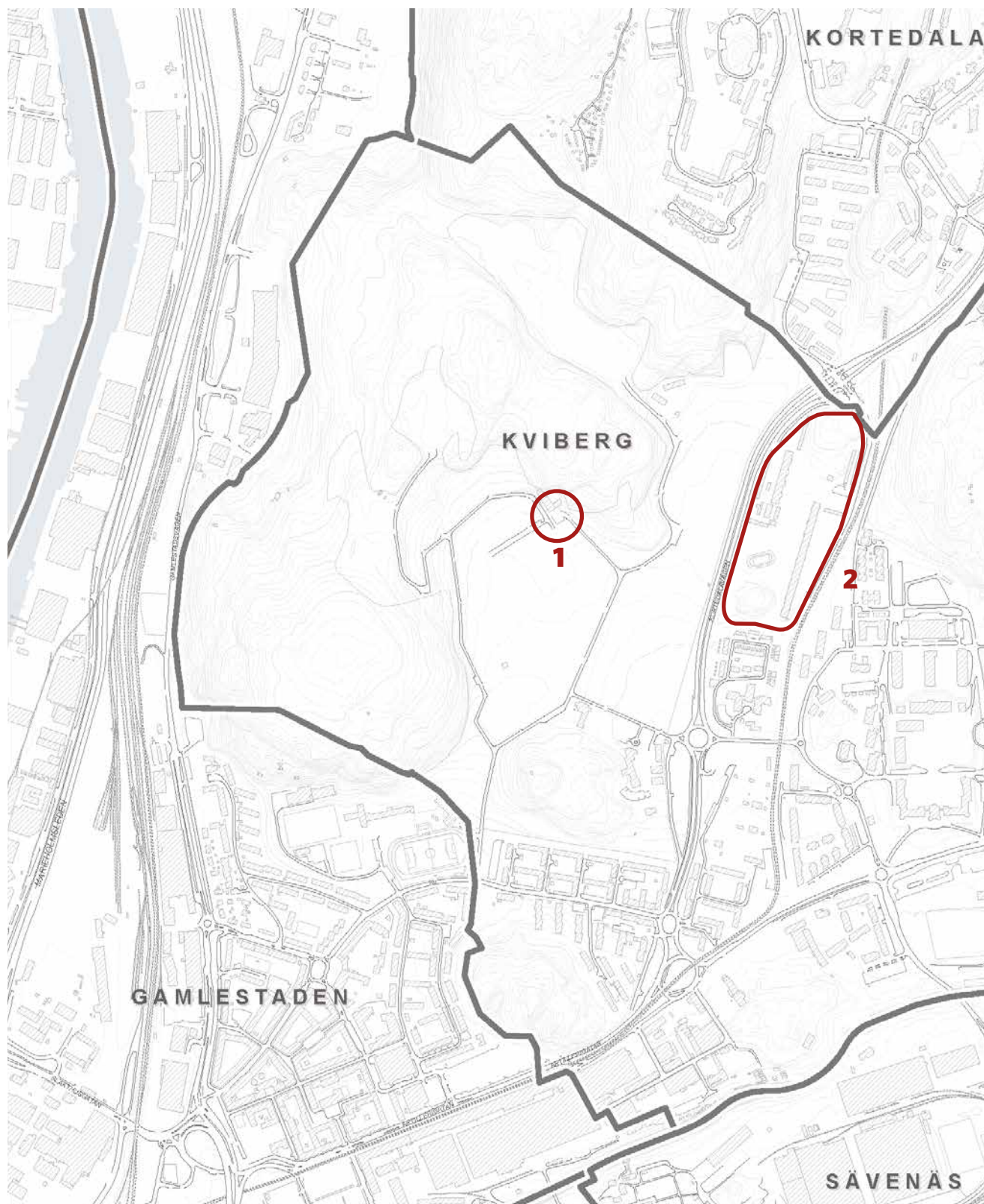
FÖRÄNDRAT, BEVARAT

Flera nya bostadsområden byggs sedan början på 2010-talet i östra delen av Kviberg.

INGÅR I BEFINTLIGA PROGRAM

Inga miljöer eller byggnader från den aktuella perioden ingår i bevarande programmet del I och II.

S:t Olofs och S:t Sigfrids kapellkrematorium 1
Kvibergshusen 2

S:t Olofs och S:t Sigfrids kapell- krematorium

Adress: Kvibergs kyrkogård
Fastighet: Kviberg 741:35
Bebyggelse: Kapellkrematorium
Övrigt skydd: KML enligt särskilt beslut

HISTORIK

Kapellkrematoriet på Kvibergs kyrkogård uppfördes 1951 enligt ritningar av arkitekterna Gunnar Asplund och Sven Ivar Lind. Detta var det första av en lång rad kapellkrematoriebyggnader runt om i landet för Lind, som hade övertagit arbetet med Kvibergs kapellkrematorium av Asplund efter hans död. Asplund arbetade med ritningarna på 1930-talet men på grund av olika svårigheter, bland annat med materialtillgången under andra världskriget, försenades bygget till 50-talet. 1957 genomfördes en utbyggnad i form av en förlängning åt söder innehållande ytterligare ett kapell. Den ursprungliga delen av

byggnaden fick då namnet S:t Olof, nybyggnaden benämndes S:t Sigfrid. År 1999, efter en brand, lades krematoriet ned och ett nytt krematorium togs i bruk i den byggnad som tidigare var Helga Korssets kapell på samma kyrkogård.

MOTIVERING

Kapellkrematoriet uppvisar en stor omsorg om helhet och detaljer; från inpassning i landskapet till rums- och ljusförhållanden och konstnärlig utsmyckning. Byggnaden är arkitekturhistoriskt intressant i och med att den är gestaltad av två av tidens mest framstående arkitekter och uppvisar en utvecklingslinje hos arkitekten Gunnar Asplund mot 1940-talets alltmer traditionsanknutna och materialromantiska arkitektur.

BESKRIVNING KARAKTÄR

S:t Olofs kapellkrematorium är en sluten anläggning med tegelfasader, väl anpassad till omgivande terräng. Med granitmur och kopparklädda sadeltak är den som en abstraktion av en medeltida landskyrka. Sydöstfasadens kolonettgalleri är tidstypiskt för 1940-talet. Fönstren är utsmyckade med glasmålningar av bildkonstnär Uno Lindberg.

GENOMFÖRDA FÖRÄNDRINGAR

Invändig ombyggnad av ArkitektStudion 1984.

Anläggningen är anpassad till berget bakom. Foto: Anna Reuter Metelius

Kvibergshusen

Adress: Beväringsgatan
Fastighet: Kviberg 22:6-10, 22:12
Bebyggelse: Två höga och tjocka skivhus i tolv till fjorton våningar
Övrigt skydd: -

HISTORIK

Kvibergshusen tillkom genom en utveckling av stadsdelen under 1950-talets slut, som en förövning till miljonprogrammet. De var vid tiden för uppförandet de högsta och längsta byggnaderna i Norden. Det södra huset uppfördes 1960 för Stiftelsen Samhällsbyggen efter ritningar av arkitekterna Folke Blomqvist och Erik Friberger. Stommen byggdes på 8 månader. Elementen förtillverkades i en fältfabrik på platsen. Den färdiga byggnaden kom i folkmun att kallas Östblocket. Det norra huset tillkom 1961 genom Riksbyggen och ritades av arkitekten Lennart Green.

MOTIVERING

Kviberg är ett exempel på hur man i utbyggnaden av Göteborg använde arkitekten Le Corbusiers visioner om höga hus som reser sig fritt i ett parklandskap. Vid tillkomsten var det östra huset Nordens största bostadshus, och båda kan ses som en förövning till miljonprogrammet 1965-74.

BESKRIVNING KARAKTÄR

Det södra av de två husen är 240 meter långt, tretton meter brett, och har 456 lägenheter, varav en stor andel är enkelsidiga tvåor. Det norra huset är något mindre. Grönområdena kring husen är omsorgsfullt utformade med trädgård och vattenfall. Bottenvåningarna rymmer servicelokaler.

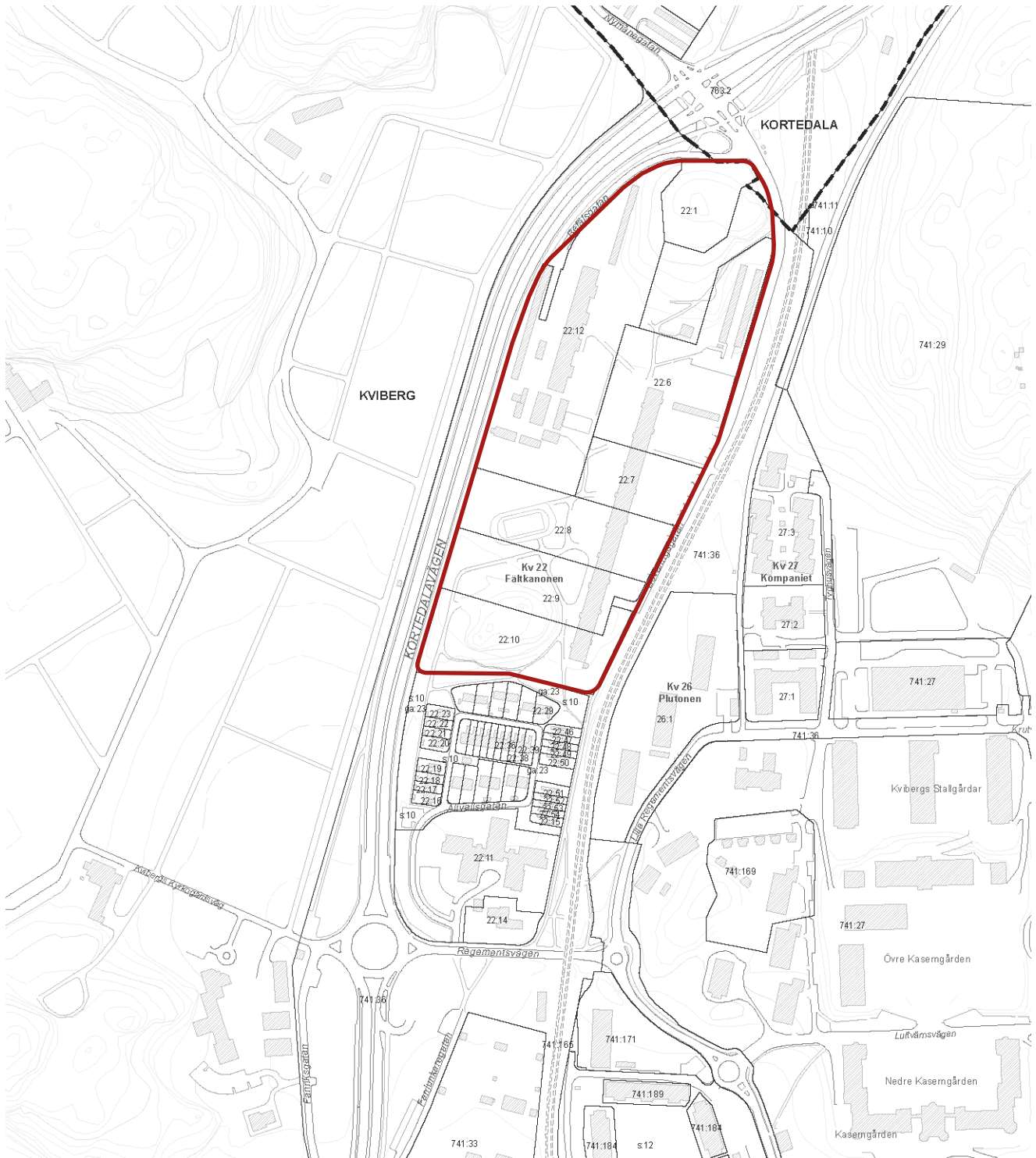
GENOMFÖRDA FÖRÄNDRINGAR

Fasaderna har genomgått ett antal förändringar.

Det södra av de två Kvibergshusen, sett från öster. Foto: Sanja Peter

KORTEDALA 63

ÖVERSIKTLIG STADSELSBESKRIVNING

Kortedala ligger på höjderna utmed Göta Älvs och Lärjeåns dalgång. Bebyggelsen består till största delen av flerfamiljshus med en mångfald av typer och planer. Punkthus, lamellhus och ett fåtal skivhus samsas i den kuperade terrängen som också rymmer centrumanläggningar, kyrkor, idrottsanläggningar, föreningslokaler, ett mindre industriområde och skolor.

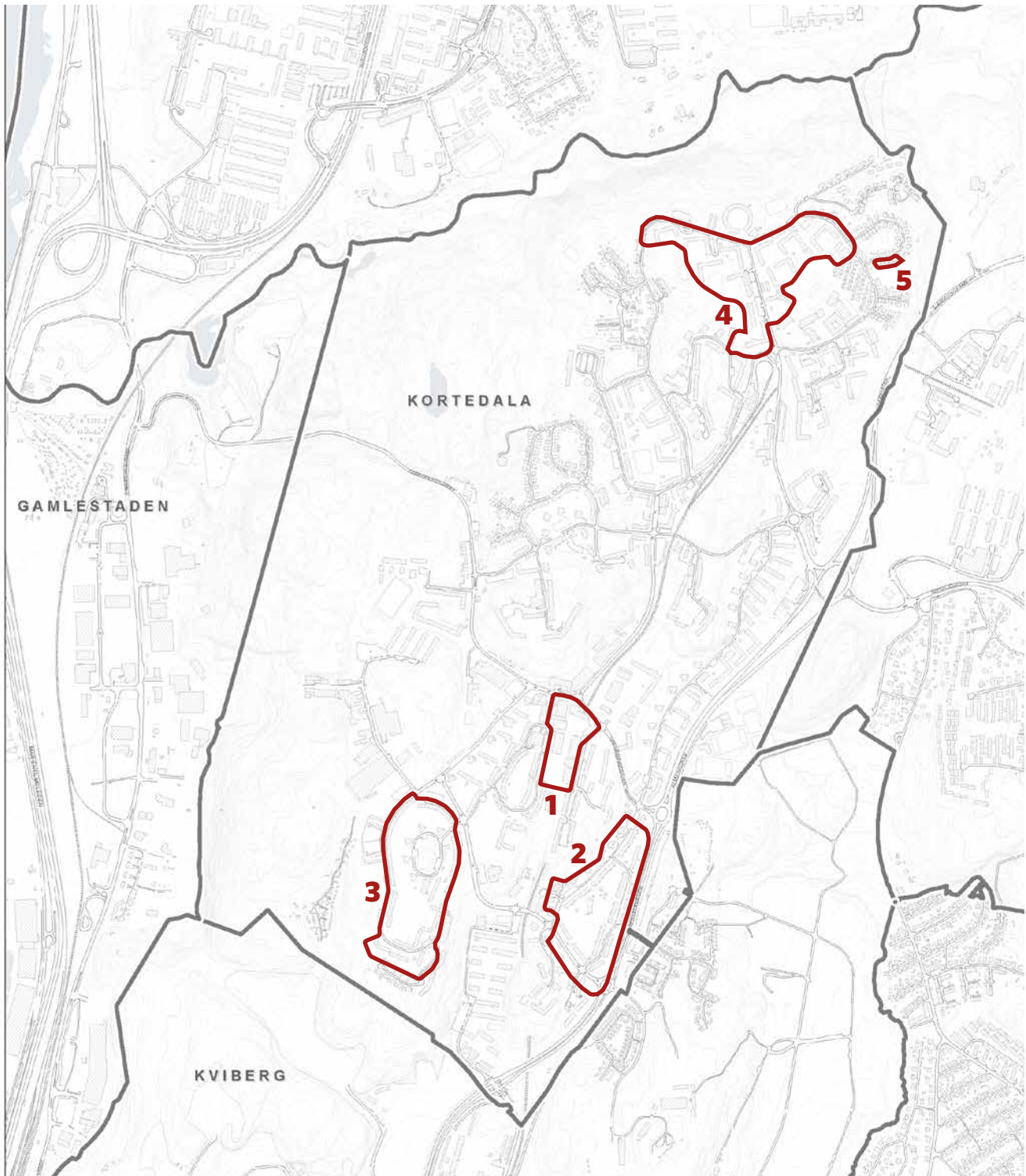
EN HISTORISK TILLBAKABLICK

Fram till 1900-talets mitt var området endast bebyggt med enstaka torp. Stadsplanen för Göteborgs första satellitstadsdel lades fram 1950. Trakten var egentligen ämnad som fritidsområde men blev ett av de första perifera exploateringsområdena. De första tre åren fanns det ingen utbyggd kollektivtrafik. På grund av bostadsbristen och med ett naturnära läge blev

Vy över Kortedala från nordost. Foto: Göteborgs Stad

- Kortedala torg 1
- Kalendervägen, södra delen 2
- Gregorianska gatan och Julianska gatan med Lyktan 3
- Norra Kortedala, flerbostadshus 4
- Småhus, Junigatan 5

det inte svårt att befolka området. I området fanns då några småstugor. Dispositionsplanen gjordes av arkitektkontoret Kjessler och Mannerstråle genom arkitekt Fritiof Lindström som sammanställde sju arkitektkontors förslag på utbyggnad. Stadsplanen lades fram 1950. Stadsplanechefen var Tage William-Olsson. Mellan 1953 och 1956 var utbyggnaden av bostäderna i det närmaste klar. Samlingslokaler, bibliotek, ungdomsgård, restaurang, bio och kyrka kring de tre lokala centrumanläggningarna tillkom ett par år senare. Stadsdelen byggdes kring en centralt placerad spårvägslinje och delades upp i åtta grannskapsenheter. Kortedala Torg blev centrum för hela stadsdelen och dessutom anlades tre sekundära centrumanläggningar; Årstidstorget, Citytorget och Kalendertorget. I Kortedala prövades för första gången ett arbetssätt där stadsplanekontoret gjorde en dispositionsplan, varefter marken fördelades på olika byggherrar. Detaljplanerna togs sedan fram av byggherrarnas egna arkitekter i samråd med kommunen. De mestadels allmännyttiga bostadsföretagen anlätade tidens bästa bostadsritande arkitekter. Byggnaderna uppfördes i varierade former; trevåningslameller som vinkelställda, krökta, saxade och i u-form samt trekantiga, stjärnformade och t-formade punkthus. Radhus, atriumhus och villor uppfördes till mindre del. Vanligast var tre till fyra våningars lamellhus i olika typer av gårdsformationer. Vid Vårfruplatsen byggdes Göteborgshems första experimenthus, ett lamellhus, som inledde epoken med elementbyggande i staden. Massproduktion var ännu inte möjlig, men ett slags "halvindustriellt" byggande förekom i Kortedala. Vid Årstidstorget finns ett skivhus som är ett av få sandwichhus. Många hus kläddes med asbestcementskivor, men putsade fasader var vanligast.

FÖRÄNDRAT, BEVARAT

Många av flerbostadshusen har tilläggsisolerats och fått nya fasadmaterial, ofta i form av plåt, samt fått större balkonger. På Adventsvägen bevarades ett lägenhetsmuseum, som är komplett inrett likt ett hem från nybyggartiden. Längs Decemborgsgatan finns ett turn-aroundrenoverat lamellhusområde. Under de

senaste decennierna har flera småhusområden samt två flerbostadsområden i söder tillkommit.

INGÅR I BEFINTLIGA PROGRAM

I Göteborg, kulturhistoriskt värdefull bebyggelse del II utpekas: Atriumhus vid Aprilgatan, område 63:A, en grupp atriumhus uppförda 1956 enligt ritningar av arkitekterna Erik och Tore Ahlsén. Citytorget Adventsparken mm, område 63:B, har tidstypisk bebyggelse och är ett intressant exempel på sekundärt centrum.

Bilder över det nyuppförda Kortedala, 1950-tal.
Foto: Sjöstedt. Regionarkivet

Kortedala torg

Adress: Kortedala torg
Fastighet: Kortedala 134:4 och 6, 136:7
Bebyggelse: Kortedala torg
Övrigt skydd: -

HISTORIK

När Kortedalas bostadsbebyggelse var färdigbyggd 1956 återstod att bygga centrum och kulturinrättningar. Kortedala torg med omgivning planerades för att bli stadsdelens huvudcentrum med kommersiell och offentlig service som medborgarhus, bibliotek och en större skola. Torget byggdes 1955-60 av Göteborgs Bostads AB efter ritningar av arkitekterna Erik Ragndal och Johan Tuvert. Ambitionen kring Kortedala torg var att det skulle ge stadsdelen en prägel av riktig stad och tillgodose 20 000 människors behov av varor, tjänster, föreningsliv, förströelse och andligt liv. Torget och dess byggnader gavs en modernistisk utformning med traditionalistiska inslag.

MOTIVERING

Kortedala torg är ett representativt och välbevarat exempel på ett 1950-talstorg. Torget har en helhetskänsla med karaktärsfulla byggnader. Den omgivande arkitekturen är omsorgsfullt utformad i en enkel och vardaglig karaktär.

BESKRIVNING KARAKTÄR

Tidstypiskacentrumbyggnaderstär moten omsorgsfullt utformad stenbeläggning. Forumhuset utmärker sig med ett högt koppartak och en uppglasad entréfasad i två våningar. En vänthall för spårvagnsresenärer, utformad likt en tunnelbaneuppgång är sammanbyggd med Forumhuset.

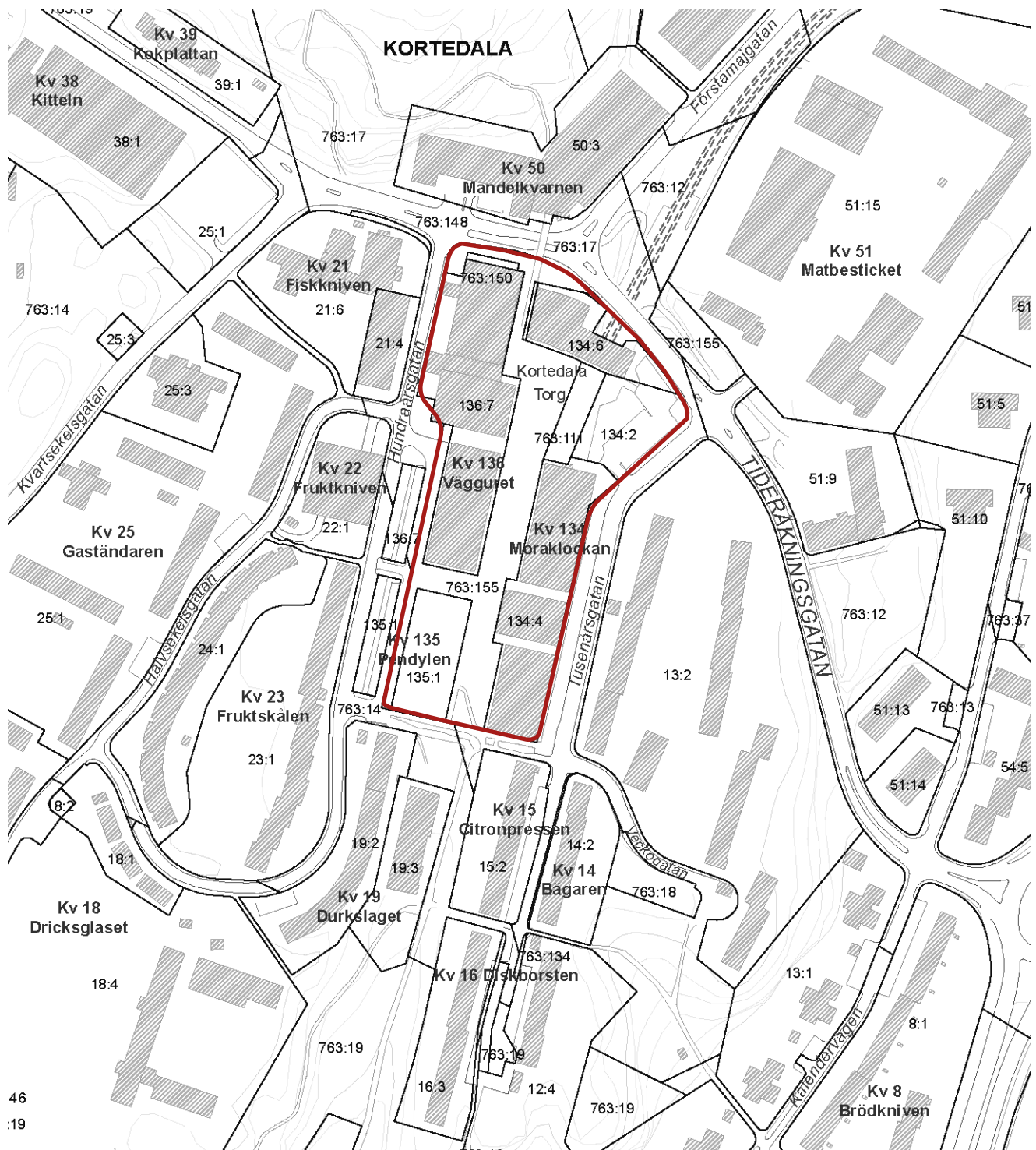
GENOMFÖRDA FÖRÄNDRINGAR

Bebyggelsen är i huvudsak bevarad med sin ursprungliga 1950-talskaraktär. Ett EPA-varuhus tillkom i torgets nordvästra hörn på 1970-talet. Omfattande renovering och om- och tillbyggnader av bebyggelsen genomfördes såväl på 1980-talet som 2000-talet.

Kortedala torg sett ifrån söder. Foto: Anette Lindgren

46
:19

Kalendervägen, södra delen

Adress: Kalendervägen
Fastighet: Kortedala 6:1-13:1
Bebyggelse: En rad med sju punkthus och elva lamellhus
Övrigt skydd: -

HISTORIK

Området uppfördes 1954 för Göteborgs Stads Bostads AB enligt ritningar av arkitekten Nils Einar Eriksson.

MOTIVERING

Kalendervägen är ett exempel på tidstypisk kombination av traditionell arkitektur i "låghusen" och en mer modernistisk stil i "höghusen". Byggnaderna utgör

intressanta exempel på arkitekten Nils Einar Erikssons insatser som arkitekt för bostadshus.

BESKRIVNING, KARAKTÄR

Punkthusen är i elva våningar och har en volymuppbyggnad med fyra delar kring ett centralt trapphus. På taken finns terrasser. Fasaderna är vitputsade med mosaiker vid entréerna som enda utsmyckningen. Lamellhusen är i tre till fyra våningar och har en mer traditionell form med tegelfasader och enstaka dekorativa detaljer. Entréer med naturstensomfattningar, burspråk och balkonger som sträcker sig längs hela översta våningens fasad är karaktäristiska detaljer.

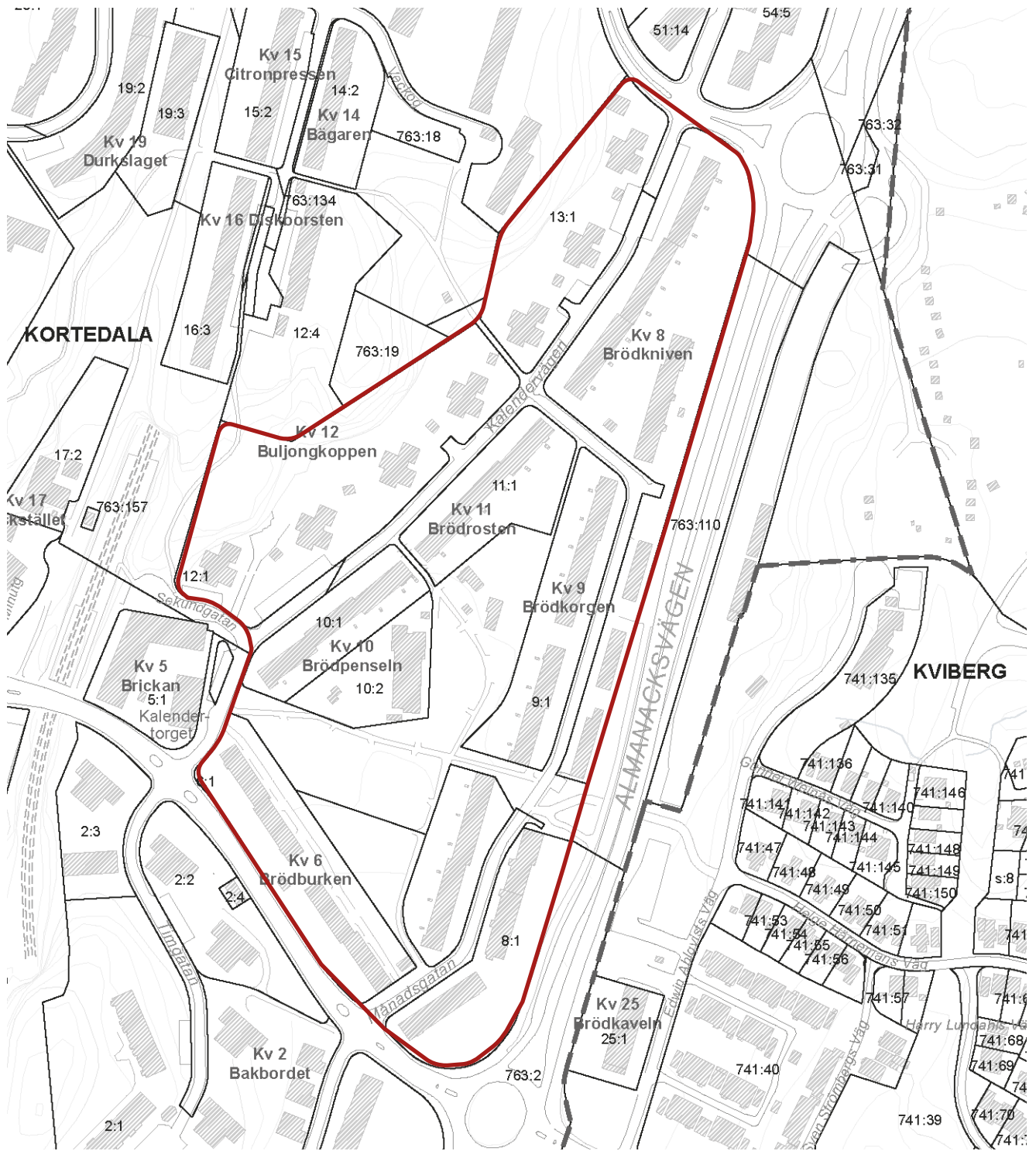
GENOMFÖRDA FÖRÄNDRINGAR

Punkthusens fasader har klätts med plåt och entréerna har förändrats. Lamellhusen har delvis byggts om men helhetsmiljön är bevarad.

I gaturummet sker ett möte mellan två olika bebyggelsestypologier; lamellhus och punkthus. Foto: Sanja Peter

Gregorianska gatan och Julianska gatan med Lyktan

- Adress:** Gregorianska gatan
Fastighet: Kortedala 27:3, 28:1, 29:2, 30:1, 31:2-4
Bebyggelse: En grupp punkthus i tolv till tretton våningar omgivna av lamellhus i tre till fyra våningar samt en kiosk
Övrigt skydd: -

HISTORIK

Området bebyggdes 1956 av Göteborgs Stads Bostads AB. Sven Brolid och Jan Wallinder var ansvariga arkitekter. Idén bakom den trekantiga planlösningen

i punkthusen handlade om att fånga upp dygnets soltimmar – den sämsta lägenheten har 50% fler soltimmar än ett vanligt kvadratisk punkthus. Trekantsplanen minimerar också antalet hörn vilket gör den mer ekonomisk att bygga. Ändå fick den ingen efterföljd.

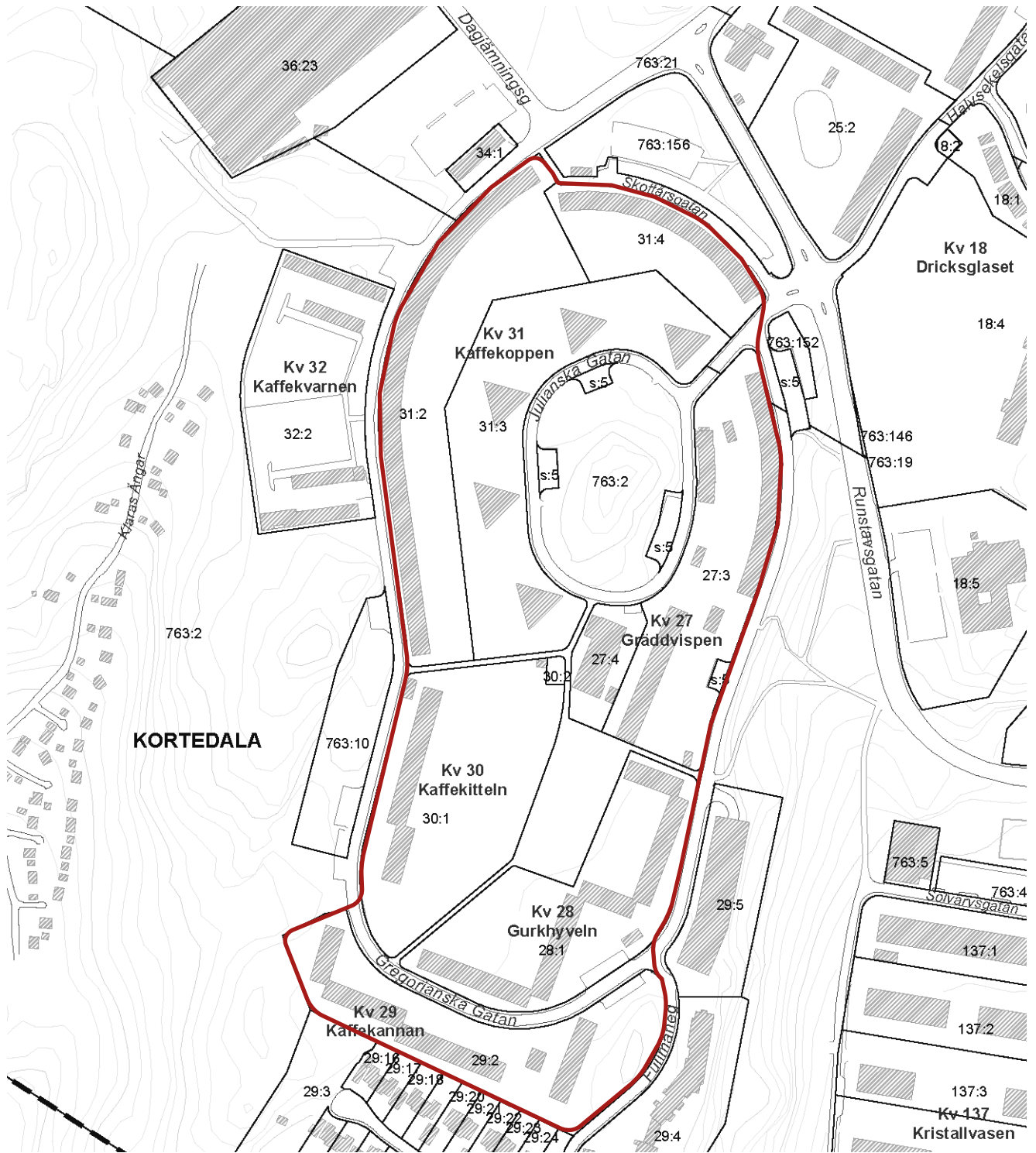
Ursprungligen var Lyktan, som var en kiosk, nästan helt inglasad och som en port till området menad att lysa upp vägen från spårvagnen. Den hade balkong och ett för tiden modernt golvvärmesystem. En neonskylt upplyste om byggnadens namn. Arkitekten Sven Brolid hade en idé om områdets karaktär som en medeltida by, med Lyktan som portal. Fram till 1975 drevs lyktan som kiosk, sedan som kontor, men har stått tom sedan 1995.

Området uppmärksammades på 1950-talet och besöktes av såväl utländska stadsplanerings- och arkitekturintresserade turister som kung Gustav VI Adolf.

*Områdets komposition med en omgivande "mur" av tegelhus var en parafra på en medeltidsby, enligt arkitekten Sven Brolid.
Foto: Anna Reuter Metelius*

MOTIVERING

Helhetsmiljön med ”tegelmuren” och punkthusen är i stort välbevarad och utgör ett representativt exempel på omsorgsfullt utformad 1950-tals boendemiljö, en grannskapsenhet som även har varit internationellt uppmärksammas. Punkthusen utgör Kortedals landmärke på håll, på sin tid mycket uppmärksammade för sin arkitektur. Lägenheterna är väldisponerade med milsvid utsikt. Den trekantiga planformen är ovanlig, ett av 1950-talets många experiment för att hitta ständigt bättre lösningar. Kiosken Lyktan står som representant för en viktig funktion i folkhemmets Sverige. Bostadsområdenas små butiker var väl besökta för inköp av vardagliga förnödenheter.

Miljön ingår i sammanställningen Moderna Monument.

BESKRIVNING, KARAKTÄR

Området är högt beläget i Kortedals södra del. Bebyggelsen är en kombination av låga lamellhus och höga punkthus. Lamellhusen i tegel bildar en ringmur kring höjden med punkthusen (jfr italienska bergsstäder). Byggnaderna har på sätt och vis införlivats i terrängen som präglas av barrträd och berg som går i dagen. Lamellhusen är svagt böjda och följer topografins form. De är uppförda i tre till fyra våningar med flacka pulpettak. Fönstren är placerade i fasadliv och ordnade symmetriskt. Utsidan är slät och slutan medan insidan är mer varierad med små

balkonger. Punkthusen är i tolv till tretton våningar med triangelformad plan. De spetsiga hörnen upptas av balkonger eller höga ateljéfönster. Entréerna är placerade i ett av hörnen, indragna i fasaden och flankerade av två halvkolonner. Byggnaderna har sluttande tak som kommer sig av att också trapphusen är trekantiga med ett ljusschakt i mitten och trappor på två sidor. Lägenheterna är på varje våningsplan halvplansförskjutna i förhållande till varandra.

I den inre delen av området är naturmarken delvis sparad. I anslutning till byggnaderna finns parkeringsplatser och det har även uppförts enkla garagelängor. Kiosken Lyktan; bildar en elegant port till bostadsområdet Gregorianska gatan. Över en bergsklyfta spänner en ”betongbro” som bär upp den lilla, lätta byggnaden. Fasaden är av gulmålad eternit. Två trappor leder in mot ingångar från husets olika hörn och vid foten finns även en liten stenlagd yta som var avsedd för kafégästerna.

GENOMFÖRDA FÖRÄNDRINGAR

Trekantshuset var från början slätputsade, men fick på 1980-talet en plåtinklädnad. Balkongerna glasades in. En butiksbyggnad inom området är riven. Lyktan har förlorat sin balkong och sin skylt.

Före detta kiosken Lyktan.

Lyktan är placerad som en portal in till området. Foto denna sida: Sanja Peter

Norra Kortedala, flerbostadshus

Adress: Julafonsgatan, Januarigatan,
Aprilgatan
Fastighet: Kortedala 105:3-5, 106:2-3, 5-6
Bebyggelse: En grupp om tretton lamellhus,
de flesta vinkelbyggda
Övrigt skydd: Riksintresse

HISTORIK

Området var en del i grannskapsenheten Norra Centrum, uppfört 1953-56 av Göteborgs Bostadsföretag. Arkitekter var Erik och Tore Ahlsén. Området anpassades till terrängen och gårdarna har både utsparat naturmark och kontakt med intilliggande skogsparti.

MOTIVERING

Integrationen mellan natur och bebyggelse är utmärkande för området. Det finns en påtaglig omsorg

i den arkitektoniska gestaltningen som är representativ för bröderna Ahlséns gärning som arkitekter. Norra Kortedala är ett exempel på 1950-talets stadsplanering och bostadspolitik som syftade att motverka en akut bostadsbrist och en rotlöshet som präglade den växande staden. Området utgör en välbevarad del av den ursprungliga grannskapsenheten och är representativt för 1950-talets planerings- och arkitekturideal.

BESKRIVNING KARAKTÄR

Lamellhus i tre till fyra våningar uppförda i vinkel. Taken är flacka och fasaderna är klädda med asbestcementplattor i vitt, gråblått, gult och rosa. De putsade bottenvåningarna utsmyckades av elever vid Valands konstskola. Skärmtaken vid entréerna och hörnbalkonger är andra karaktäristiska detaljer. I området finns även ateljélägenheter som utmärker sig genom sina stora fönsterpartier.

GENOMFÖRDA FÖRÄNDRINGAR

Delar av området rustades upp 1995. Karaktären är i stort sett bibehållen.

Bostadsområdet är inpassat i platsens topografi. Foto: Anna Reuter Metelius

Småhus, Junigatan

Adress: Junigatan
Fastighet: Kortedala 116:1-116:6
Bebyggelse: Sex villor längs Junigatan
Övrigt skydd: -

HISTORIK

Villabebyggelsen är successivt uppförd under 1950-talets slut.

MOTIVERING

Småhusområdet vid Junigatan är ett av få välbevarade exempel på Kortedalas småhus. Området visar på variationen för småhusens finstilta utformning under

denna period. Inblandningen av kedjehus får anses som typisk för tidens försök att hitta nya boendeformer. Helhetsmiljön är en manifestation av folkhemsideologin.

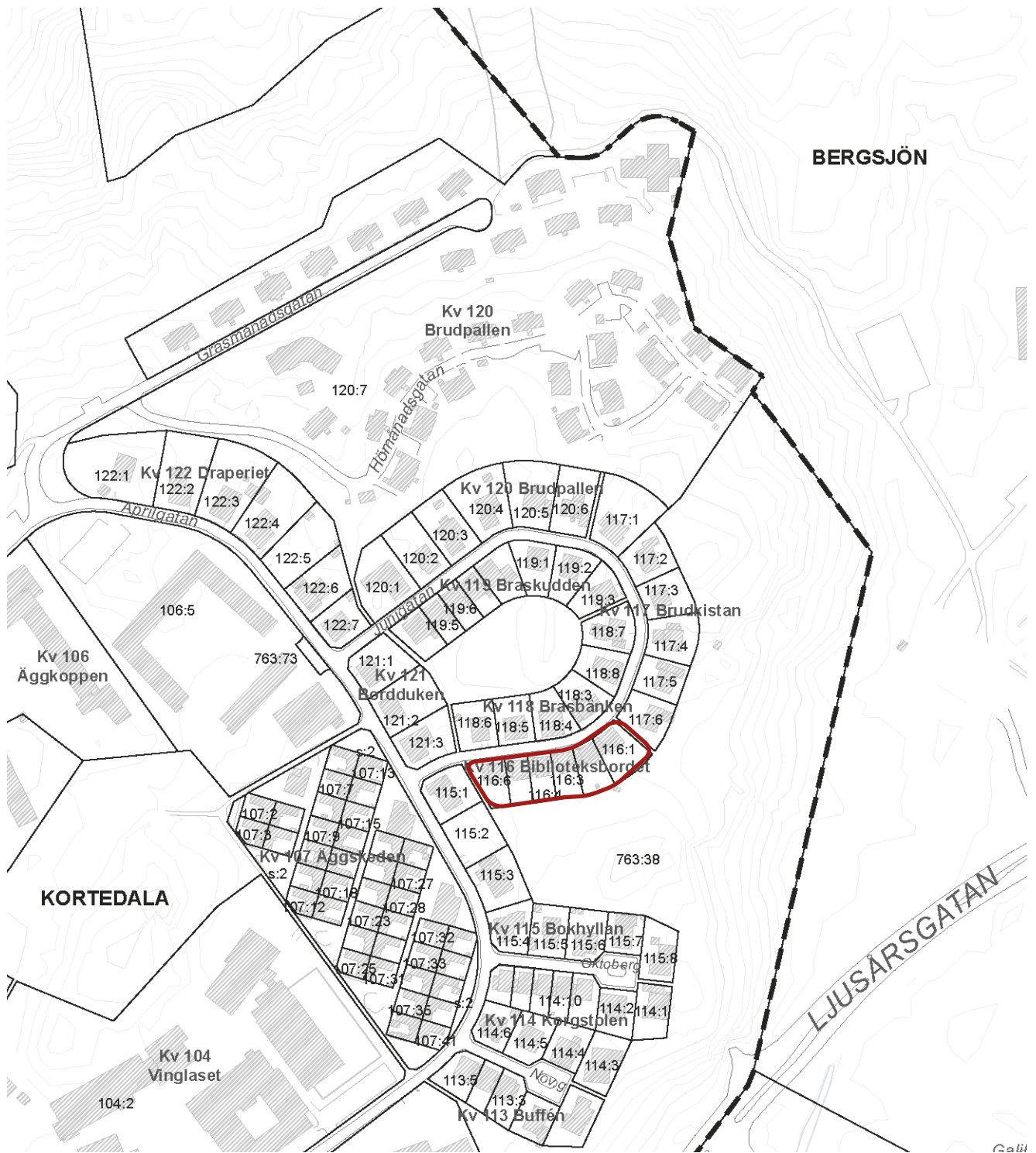
BESKRIVNING KARAKTÄR

Småhusområdet vid Junigatan består av sex sammanbyggda småhus med varsin tillhörande trädgård. Mot gatan finns smala förträdgårdar. De rektangulära enplanshusen står på höga källare putsade i mörkgrått och har däröver höga väggliv klädda med gult tegel. Centralt på husens framsida finns entréerna med tidstypisk dörrömfattning av samma gula tegel. Entréerna flankeras av en- eller tvåluftsfönster i både entréplan och källarplan och kröns av ett överljus. Husen har sadeltak med tvåkupiga tegelpannor och i väst har samtliga hus en plåtskodd skorsten, ofta med huv. Husen sammanbinds av garagen, vilka även skjuter fram något framför husen.

Kedjehusen längs Junigatan. Foto: Anna Reuter Metelius

BERGSJÖN 67

ÖVERSIKTLIG STADSELSBESKRIVNING

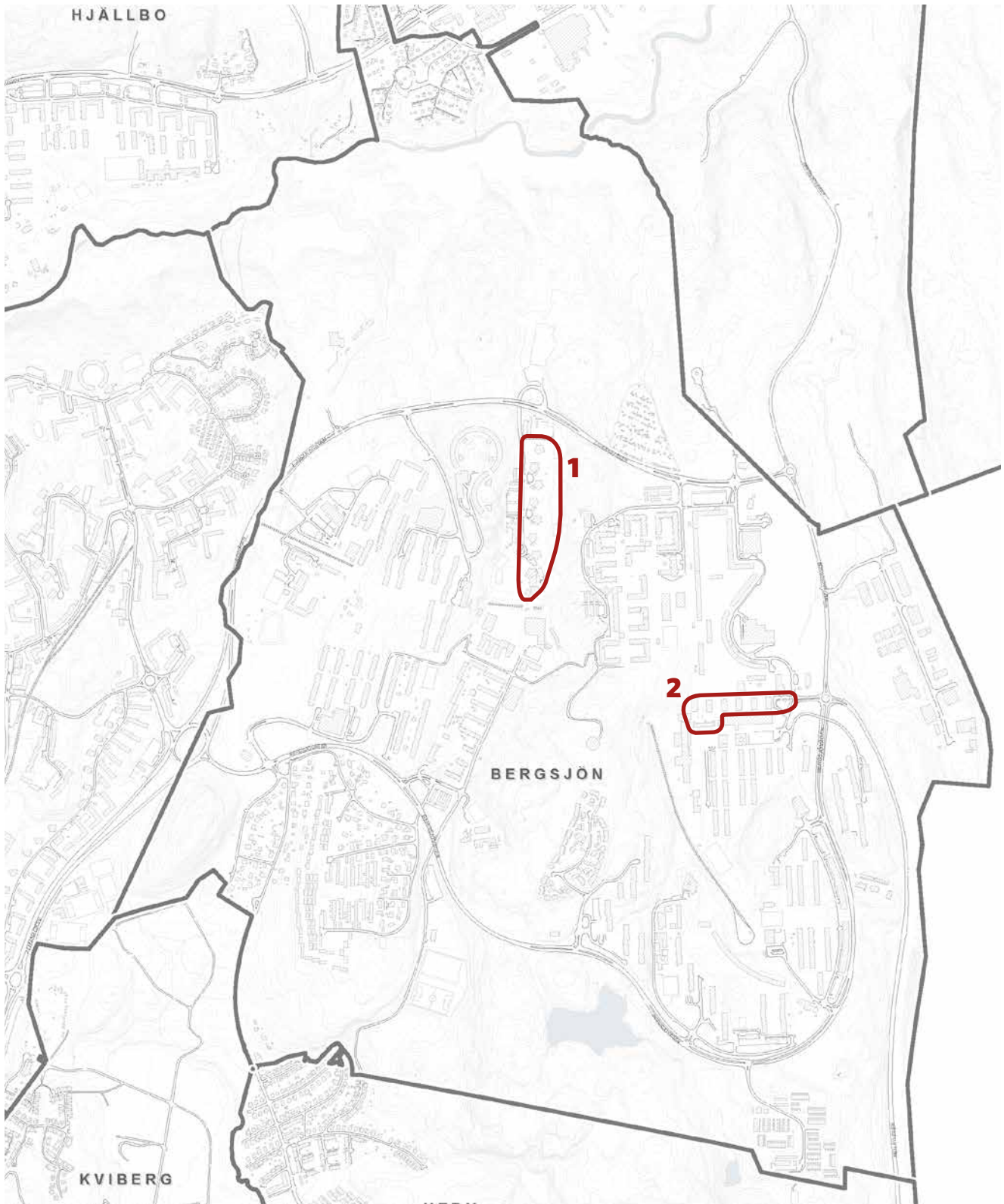
Bergsjön ligger i ett mycket kuperat skogslandskap. Det består av ett stort bergsmassiv genomskuret av en djup dal som går i nord-sydlig riktning och delar stadsdelen i en västlig och en östlig del. Stadsplanen

avgränsas av en ringled varifrån trafiken matas in i området. Spårvägen löper genom berget och det finns fyra hållplatser med intilliggande centrumbildningar av mindre format i Bergsjön. Bostadsområdena är trafikseparerade.

Flygvy över norra delen av Bergsjön. Foto: Göteborgs Stad

Kollektivhuset Stacken 1
Rymdtoget 2

EN HISTORISK TILLBAKABLICK

Bergsjön var tillsammans med intilliggande Hjällbo först ut bland de nya stadsdelarna i nordöstra delen av Göteborg. Stadsplanen för Bergsjön fastställdes 1964. Den var mycket komprimerad av ekonomiska skäl och kompletterande ändringar i stadsdelen blev svåra att göra. Runt tjugo äldre fastigheter revs innan områdets tillkomst, främst inom Gerås villaområde. Östra Bergsjön började bebyggas 1965 med flerfamiljshus samt ett radhusområde med ca 110 hus. Där finns också ett villaområde från 1920-70 med stor arkitektonisk variation. Västra Bergsjön byggdes 1967 med drygt tretusen lägenheter i flerfamiljshus och ett par hundra småhus av terrass- och radhustyp. Några hus- och plantyper kopierades från andra områden, bl a Västra Frölunda.

FÖRÄNDRAT, BEVARAT

I samband med satsningarna på Bergsjön som ekologisk stadsdel under 1990-talet gjordes flera förändringar i Bergsjöns stadsmiljö.

INGÅR I BEFINTLIGA PROGRAM

Inga miljöer eller byggnader från den aktuella perioden ingår i befintligt bevarandeprogram, del I och II.

Vy över bebyggelsen vid Rymdtorget, från väster. Foto: Anna Reuter Metelius

Kollektiv- huset Stacken

Adress: Teleskopgatan 2
Fastighet: Bergsjön 17:2-3 och 5-8
Bebyggelse: Ett åttavånings stjärnhus
Övrigt skydd: -

HISTORIK

Stjärnhusområdet ritades, liksom de i Frölunda centrum, av GAKO genom arkitekt Lars Ågren och stod färdiga 1967-68. Byggnadssättet var speciellt och helt rationaliserat; först byggdes det centrala trapphuset och därefter lägenheterna i stjärnform runt om.

Teleskopgatan 2 byggdes om till kollektivhuset Stacken år 1980 med Ågren som drivande i processen. Projektet, som var det första i sitt slag i Sverige, hade hämtat sin inspiration från arkitekter och debattörer i gruppen Bo I Gemenskap (BIG). Projekteringen var brukarstyrd och ledde fram till ett kollektivhus med arbetsgemenskap. Det kooperativa omfattade matsal, lokaler för verkstäder och ett daghem. Matsalen blev husets hjärta, men de boende själva lagade maten.

MOTIVERING

Stacken är ett exempel på byggnadstypen stjärn- eller turbinhus som har en stor betydelse för Göteborgs moderna byggnadstekniska historia. Husen har en distinkt skulptural verkan i landskapet. Genom sin funktion som kollektivhus speglar Stacken en del av den sociala samtidshistorien.

BESKRIVNING KARAKTÄR

Området, med nio stjärnhus, ligger i anslutning till spårvagnshållplatsen Teleskopgatan i norra delen av Bergsjön. Stacken ligger längst norr ut i området. Bebyggelsen ligger som ett pärlband i den dalgång som löper i nordsydlig riktning genom stadsdelen. I öster höjer sig berget direkt bakom byggnaderna och i sydväst finns ett smalt grönområde. Fasaderna är i profilerade betonelement och sockeln av spritputs. Lägenheterna

är fem identiska trerumslägenheter i en femkants stjärnform kring en trapphuskärna. Utsikten är åt olika håll tack vare den femkantiga formen på husen.

GENOMFÖRDA FÖRÄNDRINGAR

Stacken är fortfarande ett kollektivhus, men uppföljaren Trädet i Kortedala fungerar mer enligt de ursprungliga intentionerna. Stacken genomgick en ombyggnad 2016 och försågs med nya enluftsfinster samt utvändigt tilläggsisolering.

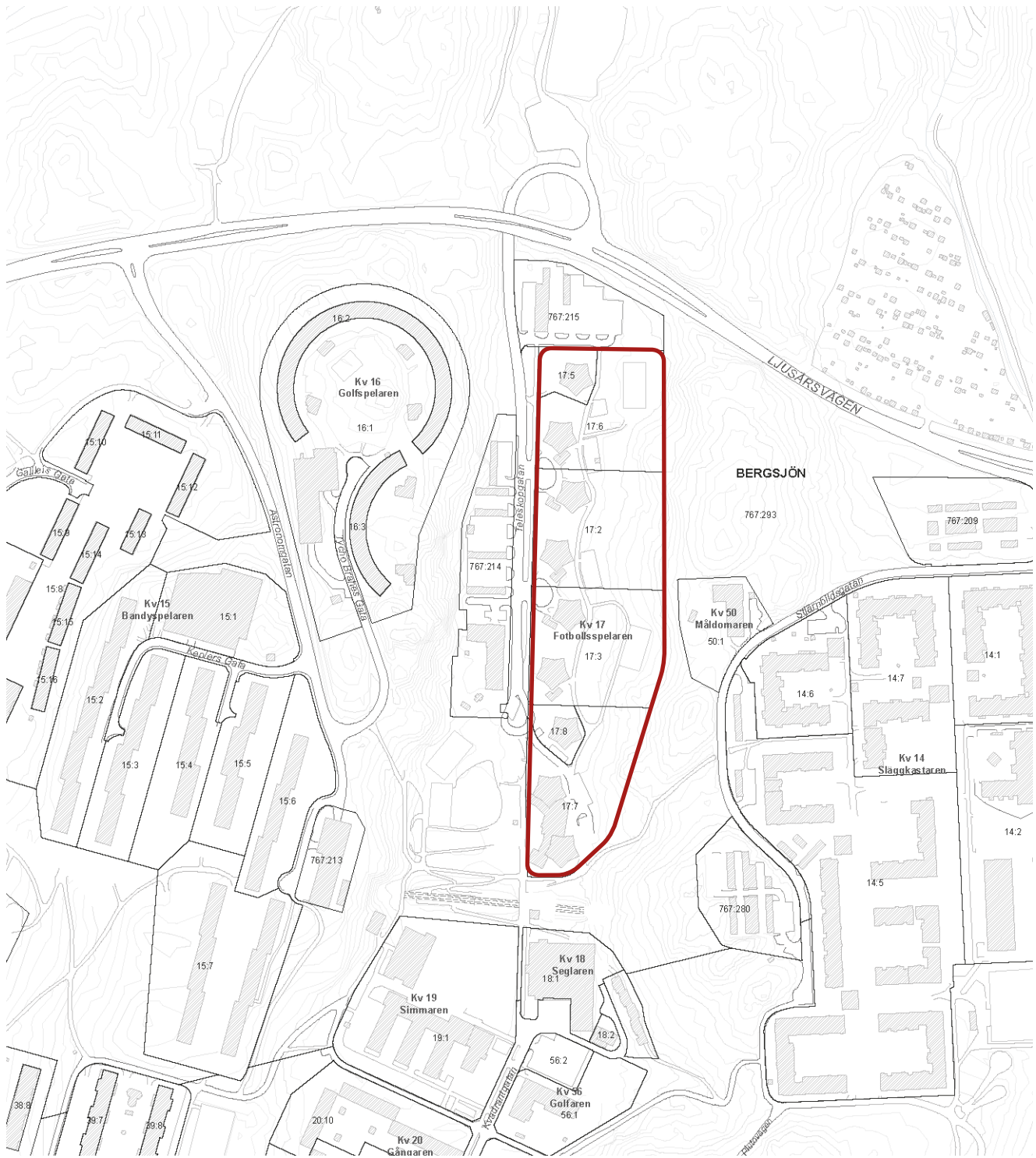

Stjärnhusen ligger som ett pärlband.

*Stjärnhus på Teleskopgatan, det sista huset i norr är Stacken.
Foto denna sida: Sanja Peter*

Rymdtorget

- Adress:** Rymdtorget
- Fastighet:** Bergsjön 47:1, 2:16–20, 2:38
- Bebyggelse:** Centrumanläggning med torg, kyrka och bostadsbebyggelse i form av fem punkthus och ett loftgångshus
- Övrigt skydd:** Punkthusen och loftgångshuset är q-märkta i detaljplan. Kyrkan är skyddad genom KML enligt särskilt beslut.

HISTORIK

Kyrkan, skolan och den ursprungliga centrumdelen med loftgångshus, uppfört 1970, ritades av arkitekten Bo Cederlöf. Punkthusen, uppförda 1965–67, ritades av arkitekten Sven Brolid. Redan i starten av planeringen av stadsdelen var en kyrkobyggnad involverad med placering intill skolan och torget. Kyrkobyggnaden uppfördes som fristående men integrerad del av centrumanläggningen och invigdes 1974.

MOTIVERING

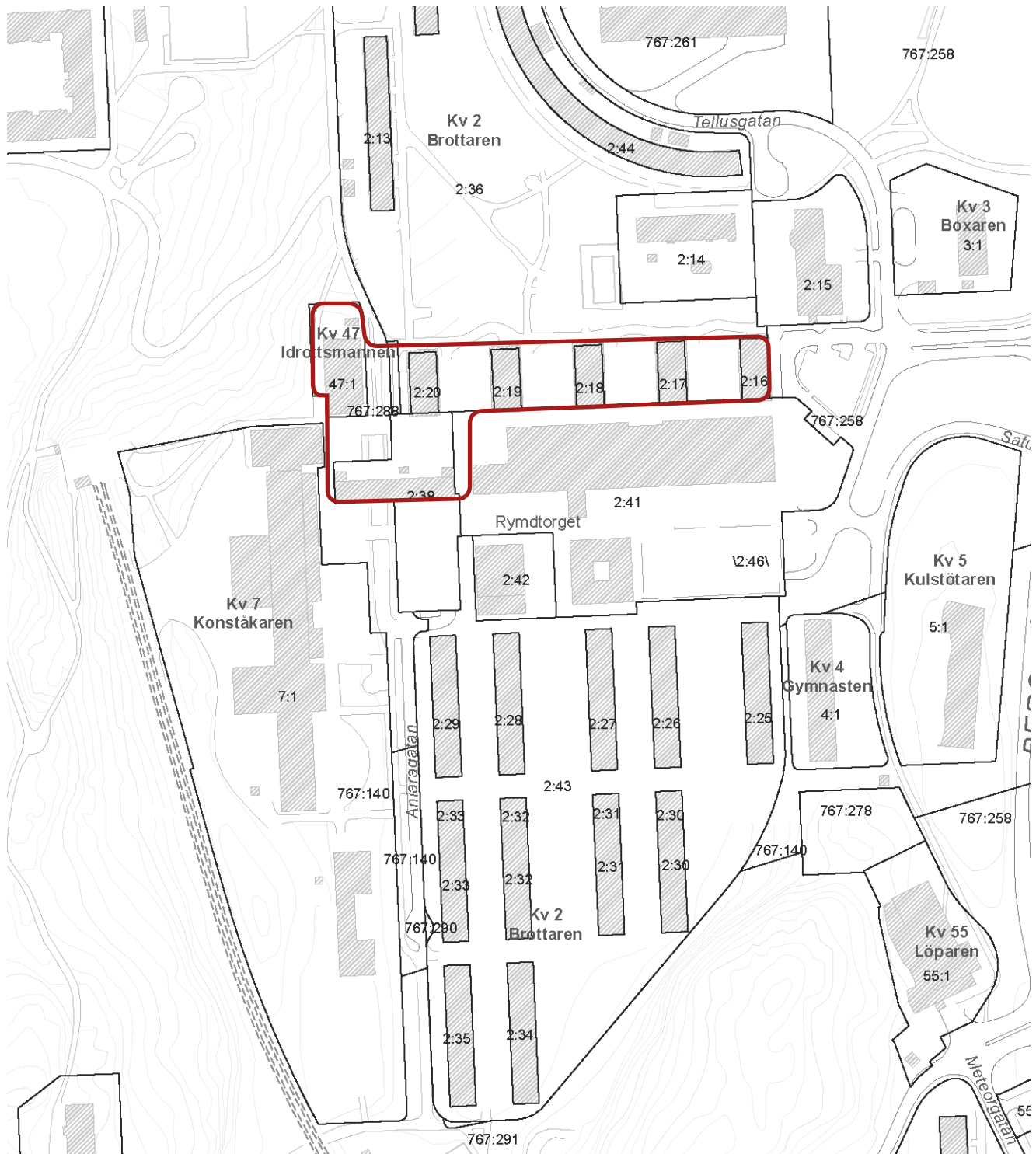
Punkthusen och loftgångshuset har detaljer och utformning som är unika i Göteborg. Punkthusen är med sina karakteristiska balkongfronter i blå och vit keramik, ett kännemärke och ett mycket viktigt inslag i Bergsjöns stadsbild. Loftgångshuset har en skulptural och lekfull arkitektur.

Kyrkobyggnaden är en integrerad del av centrumanläggningen Rymdtorget och därmed en viktig del i stadsbilden vid torget. Riksantikvarieämbetet beslutade 1990 att ta upp Bergsjöns kyrka som en av kulturminneslagen skyddad kyrka med motiveringen: ”Betongen som nutida byggnads- och fasadmaterial förknippas framförallt med industri- och kontorsbyggnader, broar och liknande byggnadsverk tillkomna under 1950-talet och följande decennier. I den samtida, mycket omfattande kyrkobyggnadverksamheten var betongen däremot inte lika vanlig; istället använde man gärna traditionella och mer påkostade material. Det finns emellertid kyrkor, där arkitekten i medvetet brott mot

Punkthusen är med sina karaktäristiska balkongfronter ett viktigt inslag i Bergsjöns stadsbild. Foto: Anna Reuter Metelius

denna materialestetik har valt att arbeta med betong och utifrån dess speciella förutsättningar sökt ett arkitektoniskt uttryck, mera i samklang med dagens förortsmiljö”. Exteriör och kyrkorum är i de närmaste oförändrade sedan byggnadstiden. Kyrkorummet präglas av enkelhet och enhetlighet och har tidstypisk inredning.

BESKRIVNING KARAKTÄR

Punkthusen är belägna norr om och i direkt anslutning till Rymdtorget. Ett gångstråk som leder från spårvagnshållplatsens hiss i väster till parkeringsplatsen i öster avgränsar husen från centrumet. Punkthusen är av typen ”hus i park” samtidigt som de bildar en tydlig gatumiljö längs det centrala stråket med butikscentrum mitt emot. Husens form och balkongernas grafiska dekoration har utmärkande drag. Husen är uppförda av lättbetongelement med fasader av ljusa cementskivor. Taken har en motfallsform med ett kraftigt utskjutande takfall täckt med plåt. Hisschaktet skjuter upp på takets mitt. Balkongerna har vita emaljerade fronter med blå cirklar. Entréerna är täckta med blått kakel och dörrarna är förkromade.

Loftgångshuset ligger väster om centrumbyggnaden. Det har tre våningar med trapphus och loftgångar åt norr. Fasaderna består av formgjuten betong med spår av brädformen som skapar en specifik reliefartad yta. Färgsättningen går i klarrött, gult och vitt. Färgerna har mattats avsevärt. Taket är i pulpetform och täckt med röd plåt. Den slutna loftgångssidan ramas in av två trapphus medan balkongerna åt söder har en öppnare, mer grafisk karaktär.

Bergsjöns kyrka består av en byggnadskropp i tre våningar, delvis i suterräng i en sänka i landskapet. Till kyrkan hör ett friliggande klocktorn. Hela anläggningen omges i väster av ett bergs- och skogsparti, i norr och öster av ett park- och bostadsområde samt i söder av Rymdtorget och Bergsjöskolan. Kyrkobyggnaden är uppförd med synlig betongstomme i de övre våningarna och helt slät betongfasad i suterrängvåningen. Mellan de övre våningarnas betongpelare sitter kyrkans fönster

och fasaden är klädd med brunröd jalusipanel. Kyrkans entré ligger i en lägre glasad gång som skjuter ut från den huvudsakliga byggnadskroppen åt väster och söder. Glasgången täcks av ett pulpettak. Kyrkan innehåller kyrkorum, församlingssal och verksamhetsutrymmen. Runt kyrkan finns flera gångstråk, bland annat ett väster om kyrkan som förbinder spårvagnshållplatsen med det större bostadsområdet norr om kyrkan. Kvällstid lyser kyrkans glasade entréhall upp gångstråket. Det fristående klocktornet är även det uppfört i betong och bär två klockor. Kyrkorummet har en nära kubisk form och är traditionellt orienterat med korväggen i öster men utan avgränsning mellan kor och långhus.

GENOMFÖRDA FÖRÄNDRINGAR

Utvändigt gjordes upprustning av bostadsområdet 1987. Under 2000-talet har flera mindre upprustningar gjorts inom området, en större satsning på torgbyggnaden samt rivning av kulturhuset.

Loftgångshuset vid Rymdtorget. Foto: Anna Reuter Metelius